

4640010220201

**БУРЯАДАЙ ГҮРЭНЭЙ
ДЭЭДЭ ҮҮРГУУЛИ
80 ЖЭЛЭЙНГЭЭ
ОЙЕ УГТАБА**

9 н.

**ЖЭЛЭЙ
ЭРХИМ
ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭ**

8 н.

Национальная библиотека
Республики Бурятия
МЕСТНЫЙ
ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

1921 оной
декабрийн
21-нээ гарана

Эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

Буряад Үнэн

Бүгэдэ арадай сонин

2012 оний
октябрин 4
Четврт
№ 39 (21887)
(802)

Намарай дунда
шаргашан тахяа
нарын 19
гарагай 5
www.burunen.ru

Буряад хэлэнэй үдэрнүүдые угтуулан

“ТҮҮХЭЕ, ТҮРЭЛ ХЭЛЭЭ ДЭЭРЭ ҮРГЭЕЛ!”

Владимир БУЛДАЕВ:

БҮГЭД БУРЯАД АРАДАЙ, элдэб үндэхэ яхатанай хүгжэлтэдэ гуримшуулагданхай, тон таараа уг удхатай республикийнай Правительствын, Арадай Хуралай үндэхэн политикин аша нүлөө тон ехэ гээд тэмдэглэхээр байна. Үндэхэ яхатан хоорондын эб нүхсэл, амгалан байдал олгогдоо,

тиихэдэ элдэб арадуудай, этническэ бүлэгүүдэй этно-соёл хүгжөөхэ зорилготойгоор найн эрхэ байдал тогтоогдоо, олон тоото үндэхэн-соёлы түбүүд байгуулагдаа. Республикийнай Арадай Хуралай Регионууд хоорондын, үндэхэтэнэй асуудалнуудай, залуушуулай политикин, нийтийн болон шажан мүргэлэй

нэгэдэлнүүдэй талаар хорооной түрүүлэгшэ, Бүгэдэ буряадуудай үндэхэн соёл хүгжөөлгын эблэлэй (ВАРК-ын) президент, “Единая Россия” партииин Буряадай эмхийн нийтийн приёмнын хүтэлбэрилэгшэ, политолог Владимир Романович БУЛДАЕВАЙ оруулсан хубита ехэ, бээлүүлхэн ажал хэрэгүүдүйн го-

ритой байна гэж һаяхан, сентябрь нараа соо Rossi гүрэнэйнай үндэр шагналай – Хари Барисаанай орденой барюулагдаан баярта үйлэхэрэг гэршэлнэ бшуу.

Ургэлжэлэлтийн

7 н.

БУРЯАД ОРОНДО ХЭБЛЭГДЭНЭН НОМ ГЕРМАНИДА УЛАСХООРОНДЫН ҮЗЭСХЭЛЭНДЭ ТАБИГДАХАНЬ

Буряадай номой хэблэлэй түүхэдэ түрүүшихиэ баримтата-публицистическ туужа “Ногоонай багш” гэхэн ном Франкфуртска уласхоорондын номой үзэсхэлэн-яармагта (“Word Book-2012”) дэбжүүлэг-

Энэ хадаа бурханхаа үгтэхэн бэлгитэй үзэлшэн, эмшэн, аргашан, лама Нимбу Сосоров тухай, тэрэнэй сугтаа нүхэсэн, хажуудан ажнахуудай хүнүүдэй һанамжанууддаа буридэхэн ном болоно. Номой сангай дугуйланай үеэр Үндэхэтэнэй номой санда бэлэ болгон геройн хүбүүн, “Дхарма” һүмын хүтэлбэрилэгшэ Нимажаб Илюхинов 100

ном бэлэглэхэн байна. Эсэгынгээ ёх заншалые тэрэ наринаар сахижка ябадаг, хэхэн ашынеен үргэлжлүүлдэг, Буряад оронийгоо нийтийн ажал хэрэгтэ шармайн хабаадаанай түлөө Россиин нигүүлэсч сэдьхэлэй жасын “Нэрэ хүндэ ба аша туын” медаляар шагнагдаан юм.

Соёлма БАЙМИНОВА.

Октябриин 5 - Багшын үдэр

“АЛДАРТА БАГШЫНГАА ҮЛЗЫ ХЭШЭГ АРЬБАДХАЖА...”

Россииин Федерациин габьяяата багша Дулма Батуевна УЛЫМЖИ-ЕВА 90 наанайнгаа табсан дээрэ гараба. Хүндэтэ багшаяа тэбхэр ойгоор, Багшын нийндэррөөр, Нийнтайшнуулай нийндэррөөр нургажа гаргана нургашадайн, суг худэлтэн нүхэдийн, нютагаархийн зүгнэе үнэн зүрхэннөө амаршалнаа.

Дулма Батуевна 1922 ондо Ноёхоной сомоной Булаг нууринда түрээн байна. Бага наанайнаа эхэ, эсэгнээ гээгдэж, ухибуун нааяа үншэн хэнээ үнгэргээ юм. Нютагайнгаа 7 жэлэй нургулии дүүргээд, Цэрэн Батуевич ахаяа дахажа, Даши-Цэрэн дүүгээ дахуулжа, эрдэмий харгыгаар гэшхэлээ бэлз.

1947 ондо багшын институт дүүргээ. Дулма басаганай оюутан байха наанайнаа, эдэбхи ехэтэй, орлосотой тулань Буряадай Комсомолой Обком холын Ахын аймагай комсомолой I секретаряар ажлалахын эльгээхэн байна. Тэндэ худэлөөд, түрэл Сэлэнгынгээ аимаг ерэ бэлз. Энэ залуухан наанайнаа сэбэрхэн, зоотехник мэргэжлэй Галсан Ламажапович Гармаевтай хуби занягаа бүхэ зангилаа мэтээр холбоожо, 2 хубууд, 1 басаганай экы ба болоож, ан-бун жаргажа нуугаа юм.

Дулма Батуевна бүхы нааяа биологи, химиин оньхонуудтай нютагайнгаа ухибуудыг танилцуулан ябаа бэлз. Хэшээл бүхэниийн нонирхолтойгоор үнгэрхэ, элдэб янзын лабораторно, практическа худэлмэрийн хээж, биологийн хэшээлнүүдээ плакат, гербаринуудыг хэрэглэж, манине (1960 онууда) микроскопоор худэлүүлжэ, ехэтэй нонирхуулдаг ён. Хэшээлнээ гадуур кружок эмхидхэж, нонин, нонин химиин үзэгдэлнүүдэхаруулдаг бэлз. Нилэхэн олон шабинарын эдэхээлнүүдтэ дурланан байха.

Дулма Батуевна сагаан наанаатай, найхан сэдхэлтэй, ухибуудтэ шангааршье

дуугарангүй, хүн бүхэндэ адляар хандан байдаг бэлз. Ноёхонойнгоо 7 жэлэй нургуулидаар үйлдэбэрийн бригада эмхидхэжэ, Цороон нууринда тахаягай ба нугаанай дальбаарануудые харуулдаг бэлз. Хожомын, 60-аад онуудаар Хөлгынгоо эрьедэ Зургаан-Дэбэдэ ехэ гэгшын огород тарижа, зундаа бидэ, 6-7-дохи классай нургашад, харуулажа, намартаа баян ургаса хуряажа абаад, колхозийнгоо склад соо тушаадаг хэмдэй. Бидэнэ багшамай урмашуулжа, салин үгүүлээд, Улаан-Үдэ экспкурсида абаашадаг ён. Түрүүшүнхиеэг ошооноо хэзээдэшье мартадаггүй.

Дулма Батуевна ажлдаа ехэл шадамар бэрхэ, гүрэншье, нийтийншье ажлда шармайн орлосодог, юумэн бүхэндэ шадалаараа орлоджо хабаададаг байгаа. Имэл хадаа нуралсалай талаар директорэй орлогшоор томилогдоон байгаа. Бишье багшатаяа хамта худэлжэ, методикийн талаар нийзэхэн нургаал, заабары абанан байнаа.

Коммунист партиин гэшүүн болоож, тэрэ сагай эрилтээр яхала ажал худэлмэрийн ябуулдаг байгаа. Нэгтээ бэшэ нургуулингаа профкомой болон партийна бүлгэмэй секретаряар нунгагдадаг ён. Шанга эрилтэнүүдэе партиингаа гэшүүдтэ табиж, ажал худэлмэрийн абыяастайгаар ябуулдаг байгаа. Олохон комсомол үхибуудтэ зууршалга үгэжэ, партиин гэшүүд болгодог байгаа.

Багшын лэ ашаар эрдэмтэй, нургаалтай болонобди, хүмүүжэнэбди. Богдо Зонховын «Боди мурэй зэрэгдэ» гэхэн зохёолдо багша хүнэй бэедээ шэнгээхэн 10 заршам бии. Багша хүн номгон тайлан, зөвлэн, тэсэберитэй, баян хэлтэй, эрдэмтэй, энэрхы сэдхэлтэй, хүлисэхэ, үйдхаргүй олон абыяастай байха ёнотой. Эдэхийн заршам РСФСР-эй габьяатаа багша Дулма Батуевна хүсэд дүүргэнээр дүүргэнхэн хүн

гээшэ гэж бодогшо.

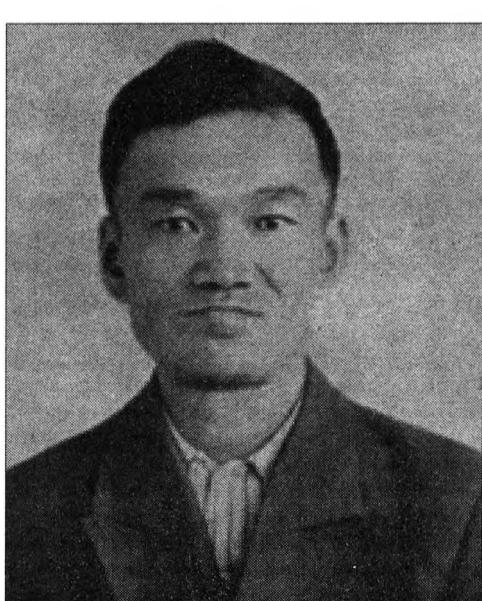
Дулма Батуевна 1977 ондо наанайнгаа амаралтада гараашье haas, эльгээ тэбэринийн байгаагүй. Нютагайнгаа музей даажа абаад, гоё найнаар тараг тарагаарны илгажа шэмэглээ бэлз. 10 жэлэй хугасаа соо музейгээ даажа ябахадаа, “Арадай музей” гэхэн хүндэтэй нэрээ зэрэгээ хүртөөгээ. Мунөө үеын багашуул музейдэ ороходоо, элинсэг хулинсагуудайнгаа фото-

оруулсан байна. Аймагийн гульваа, нургашань Н.Д.Бадмаев багшайа урижа, “Сэхэ утгаар” Буряад Республикин толгойлогошо В.Наговицынтай хөөрлдүүлжэ, барилгые урагшалуулсан байха.

Үндэр наанай дабаан дээрэ гараашье haas, багшамай үнөөхил сароун, задарюун зандаа, хонгёо хоолойтёо, хурса ухаантайгаа Улаан-Үдэ хотод Люба басагантаяа гурбан зөвлэлийн эдлэж нуудаг. Лю-

бов Галсановна республикин налогово хиналтын таагыгээрхилдэг. Зүн болоходо, түрэл Ноёхондоо ерэжэ, ариун агаараары амилаад, Булаг тоонтоодо ошоож мургөөд бусадаг юм.

Аба эжигээ гуламта саихийн байхан Бадма-Цырен хүбүүнийн түрэл нургуулидаа ажалай багша, Марина Бэринь, хадам эжигээ мэргэжлэй, баана биологи-химиин багша юм. Ехэхүүн Баатарын эртэхэнээнээ дэлхийтэй хахасаа ён. Екатерина Дамбуевна Бэринь ехэхүүн эртэхэнэйн гуламта тахижээ эжидээ ерэжэ, мэнднэйн мэдээд ошодог юм.

Гончик Банзаргашеевич Гомбоевой дурасхаалда

ЭХИН ЕХЭ БАГШАМНАЙ (1923-1988)

хадаа ном бэшэгтэ дуратай ён.

Хорин дунда нургуули дүүргэнхэн, ажалда ороон байгаа. Буряадай багшанаар училишида хажуугаарны нуралсажа, мэргэжээ олоод, 28 жэлэй туршада (1949-1977) Анаагай эхин нургуулии толгойлжо ябахан, эхин нургуулиин директорээр ажаллаха, нютагай үхибуудтэ багшань болонон габьяатай.

Дайнай нүүлэй хүшэр жэлнүүдтэ (1946-1949) Гончик Банзаргашеевич Хорин районой прокуроры туналагаар курсануудыг дүүргээд ажалланан юм. Тийбэшье, багшынгаа ажалда тэхэрихэ бодолын диилэхэн байна. Табисуураараа багша ябаха хубитай хүн гэж бүгэд зон хэлсэдэг, илангаяа шабинарын багшайа үндэр

дээрэ хүндэлжэ, Эхин ехэ багшамай гэжэ мартангуй дурсажа ябадаг.

Гончик Банзаргашеевич нийтийн ажал хэзээдэшье орхогүй: олон жэлдэ Анаагай совхозой З-дахи отдаленин партийна хүтэлбэрэлгэш байхан юм. Тэрэ үеын хүнгэн бэшэ ушар үйлнүүдтэ нютагайн зон - нүхэднышье, түрэлхидыншье - элдэб тува, дэмжэлтэдэн түшэглэн ердэг ён.

Гончик Банзаргашеевич гэр бүлээг найнайханаар ажажа ябаа, мунөө үхибуудын Буряад орондоо шабинарын нийтийн ажалланана. Ухибуудээ хүмүүжүүлхэдээ, хэхэн хэрэгтэй орлосотойгоор хандажа, эрдэмий ямаршье налбарида хамжажа, бодол найтай, мэдэсэ үргэн зон болохо

ябаха арга шадалын олгоон юм.

Мунөөдэ Гончик Банзаргашеевичий замаар ошоон ѿри үхибуудын бии: Буряадай гүрэнэй университетэдэ, Россин академийн Сибирийн таагай Буряадай түбэ болон нургуулиуудтэй ажалланна. Ухибууд болон ашанарайн дунда эрдэмий канцададууд бии.

Гончик Банзаргашеевичий үхибууд болон ашанарын, нургажа гаргана шабинарын Анаагай нургуули түгэсчэгшэ Та бүгэдэниие энэ жэлэй октябрин 6-да Хорин районой Анаа тосхондо үнгэрэгдэхэ Гончик Банзаргашеевич Гомбоевой Дурасхаалай үдэшэдэ доро дохин уринабди.

Эмхидхэлэй комитет.

Гончик Банзаргашеевич Гомбоев 1923 ондо Хорин районой Улаан-Одон нууринда Банзаргашеев Гомбын бүлэдэ түрээн юм. Бага наанайаань бишыхан Гончик һонюушархуу, һүблэгэн

ТВ-программа

Понедельник, 8

Первый канал

06.00	«ДОБРОЕ УТРО»
10.00,	13.00, 16.00 НОВОСТИ
10.05	«КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
10.40,	13.50 «ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ»
10.50	«ЖИТЬ ЗДОРОВО!» (12+)
11.55	«МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
13.10	«ВРЕМЯ ОБЕДАТЬ!»
14.00	T/C «НА КРАЙ СВЕТА»
15.00	«ДРУГИЕ НОВОСТИ»
15.25	«ЛЮНЯТЬ. ПРОСТИТЬ» (12+)
16.15	«ДЕШЕВО И СЕРДITO» С ДАРЬЕЙ ДОНЦОВОЙ
17.00	T/C «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» (16+)
19.00	ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ С СУБТИТРАМИ
19.50	«ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!» (16+)
20.50	«ПУСТЬ ГОВОРЯТ» (16+)
22.00	«ВРЕМЯ»
22.30	T/C «ОДНОЛЮБЫ»
00.30	«ВЕЧЕРНИЙ УРГАНТ» (16+)
01.00	«НОЧНЫЕ НОВОСТИ»
01.20	T/C «БЕЗ СВИДЕТЕЛЕЙ»
01.50	T/C «ПРОПАВШИЙ БЕЗ ВЕСТИ»
02.40	X/F «БЕЛЫЙ ПЛЕН»
05.00	T/C «ДЕТРОЙТ 1-8-7»

«Россия 1»

06.00	УТРО РОССИИ
06.07,	06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО
10.00	«1000 МЕЛОЧЕЙ»
10.45	«О САМОМ ГЛАВНОМ»
11.30	«КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ» (12+)
12.00,	15.00, 18.00, 21.00 ВЕСТИ
12.30, 15.30, 18.30, 20.40 «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»	08.00
12.50	T/C «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
13.50	«ЛЮБЛЮ, НЕ МОГУ!» (12+)
14.50,	17.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.50	T/C «ФЕРСИНЯ. ТАЁЖНАЯ ЛЮБОВЬ»
16.45	T/C «КРОВИНУШКА»
18.50	T/C «ЖЕНИТЬ КАЗАНОВУ»
21.30	«СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
21.40	«ПРЯМОЙ ЭФИР» (12+)

Культура

22.30
01.20
02.00
02.20

Т/С «СОБАЧЬЯ РАБОТА»
«ДЕВЧАТА» (16+)
ВЕСТИ +
Х/Ф «ИДИ ДОМОЙ»

Культура

08.00

«ЕВРОНЬЮС»
«НАБЛЮДАТЕЛЬ»
«УРОКИ РИСОВАНИЯ С СЕРГЕЕМ АНДРИЯКОЙ»
Х/Ф «АННА ПАВЛОВА»

Культура

11.00

«ЖЕНСКАЯ ЛИГА» (16+)

Культура

11.10

М/Ф «ГНОМЕО И ДЖУЛЬЕТТА»

Культура

11.40

T/C «УНИВЕР» (16+)

Культура

13.30

«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС».

Культура

14.00

«МИРОВЫЕ НОВОСТИ» (16+)

Культура

14.20

«БУДЬТЕ ЗДОРОВЫ!».

Культура

14.30

ПОГОДА (12+)

Культура

16.30,

«ДОМ-2. LIVE» (16+)

Культура

17.30

T/C «РЕАЛЬНЫЕ ПАЦАНЫ» (16+)

Культура

19.00

«МИРОВЫЕ НОВОСТИ». ПОГОДА (16+)

Культура

19.10

«НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ»

Культура

19.30

«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС».

Культура

20.30

«УНИВЕР. НОВАЯ ОБЩАГА» (16+)

Культура

21.00

Х/Ф «ЛЮБОВЬ В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ»

Культура

21.00

«ЖИВОТНЫЙ СМЕХ» (0+)

Культура

01.00

Х/Ф «ТАЙНЫ ПОДВОДНОГО МИРА»

Буряад үнэн

4.10.2012

№ 39 (21887)

№ 39 (802)

М/С «РОГА И КОПЫТА: ВОЗВРАЩЕНИЕ»
«ЖЕНСКАЯ ЛИГА» (16+)

М/Ф «ГНОМЕО И ДЖУЛЬЕТТА»
T/C «УНИВЕР» (16+)

«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС».

«МИРОВЫЕ НОВОСТИ» (16+)

«БУДЬТЕ ЗДОРОВЫ!».

ПОГОДА (12+)

«ДОМ-2. LIVE» (16+)

T/C «РЕАЛЬНЫЕ ПАЦАНЫ» (16+)

«МИРОВЫЕ НОВОСТИ». ПОГОДА (16+)

«НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ»

«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС».

«УНИВЕР. НОВАЯ ОБЩАГА» (16+)

Х/Ф «ЛЮБОВЬ В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ»

«ЖИВОТНЫЙ СМЕХ» (0+)

Х/Ф «ТАЙНЫ ПОДВОДНОГО МИРА»

«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС».

«УНИВЕР. НОВАЯ ОБЩАГА» (16+)

Х/Ф «ЛЮБОВЬ В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ»

«ЖИВОТНЫЙ СМЕХ» (0+)

Х/Ф «ТАЙНЫ ПОДВОДНОГО МИРА»

«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС».

«УНИВЕР. НОВАЯ ОБЩАГА» (16+)

Х/Ф «ЛЮБОВЬ В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ»

«ЖИВОТНЫЙ СМЕХ» (0+)

Х/Ф «ТАЙНЫ ПОДВОДНОГО МИРА»

«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС».

«УНИВЕР. НОВАЯ ОБЩАГА» (16+)

Х/Ф «ЛЮБОВЬ В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ»

«ЖИВОТНЫЙ СМЕХ» (0+)

Х/Ф «ТАЙНЫ ПОДВОДНОГО МИРА»

«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС».

«УНИВЕР. НОВАЯ ОБЩАГА» (16+)

Х/Ф «ЛЮБОВЬ В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ»

«ЖИВОТНЫЙ СМЕХ» (0+)

Х/Ф «ТАЙНЫ ПОДВОДНОГО МИРА»

«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС».

«УНИВЕР. НОВАЯ ОБЩАГА» (16+)

Х/Ф «ЛЮБОВЬ В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ»

«ЖИВОТНЫЙ СМЕХ» (0+)

Х/Ф «ТАЙНЫ ПОДВОДНОГО МИРА»

«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС».

«УНИВЕР. НОВАЯ ОБЩАГА» (16+)

Х/Ф «ЛЮБОВЬ В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ»

«ЖИВОТНЫЙ СМЕХ» (0+)

Х/Ф «ТАЙНЫ ПОДВОДНОГО МИРА»

«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС».

«УНИВЕР. НОВАЯ ОБЩАГА» (16+)

Х/Ф «ЛЮБОВЬ В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ»

«ЖИВОТНЫЙ СМЕХ» (0+)

Х/Ф «ТАЙНЫ ПОДВОДНОГО МИРА»

«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС».

«УНИВЕР. НОВАЯ ОБЩАГА» (16+)

Х/Ф «ЛЮБОВЬ В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ»

«ЖИВОТНЫЙ СМЕХ» (0+)

Х/Ф «ТАЙНЫ ПОДВОДНОГО МИРА»

«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС».

«УНИВЕР. НОВАЯ ОБЩАГА» (16+)

Х/Ф «ЛЮБОВЬ В БОЛЬШОМ Г

Буряад хэлэнэй үдэрнүүдье угтуулан

Владимир БУЛЛАЕВ:

“ТҮҮХЭЭ, ТҮРЭЛ ХЭЛЭЭ ДЭЭРЭ ҮРГЭЛ!”

Жэл бүри заншалта болохон Буряад хэлэнэй үдэрнүүдтэй дашаралдуулан, Арадай Хуралай тусхай комитетэй түрүүлэгшэ, ВАРК-ын президент, Кабанский аймагий Корсаково тоонтойтой Владимир Романовичтай наяхан уулзажа, уншагшадайнгаа зүгнөө хани халуун амаршалгаяа хүргэн, ажалайнь намтараар, уг унгяарны, түрэл арадтаа зориулжа байхан ажал ябуулгаарын нонирхохон байнабди.

- Владимир Романович, арадаа нэгдүүлнэн, Агада энэ зүн болохон “Алтаргана” наиндерэймийн үедэ олондо соносогдонон Россиин Гүрэнэй шагнал Танда үгэхэ Зарлиг тухай мэдээсэл баясуулаа һэн... Танаа олон тоото уншагшадайнгаа, дэлхэйн олон зүгтэ ажахуудаг буряад зонойнгоо үмэнэхөө үндэр шагналаартай халуунаар амаршалнабди!

- һайн даа. Арадай Хуралай тусхай комитетэдэх худэлхэ үедөө үндэхэн политикин хуулита өнөөр бэлүүлэгдхэйн, түрэл арадайнгаа хэлэ, соёл, түүхэ, ёх заншал һэргээхэхэгдэхүүн тулөө оролдонохи. Буряад хэлэ хүгжээлгүн программа (“Сохрание и развитие бурятского языка 2011-2014 годы”) бэлүүлхэ зорилготойгоор ВАРК-ын съезд, бусад зүблөөнүүдье, “дүхэргүншэрээнүүдье”, һонин һонин үдэшэнүүдье, наиндернүүдье үнгэргэнбди. Заншалта болохон “Алтаргана”, Сурхарбаанай, Сагаалганай үедэ хаа-хаанагүй ажахуудаг бурядууд ёх заншалаа һэргээнэ. Россида, Казахстан-

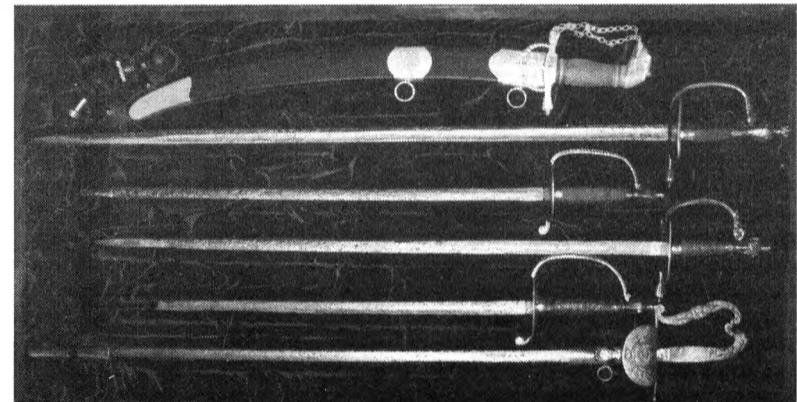
да, Монголдо, Хитадта ажалладаг угсаатанаа түрэл хэлэнэй ёх заншалнууд тухай методическа хэрэгсэнүүдээр хангаха гэжэ оролдонохи. Буряад үнэнэй 90 жэлэй ойдо Буряад хэблэлэй фестиваль, энэ Сагаалгандаа бүхэдэлхийн ёхор (флешмоб) Интернедэй аргаар “Буряад үнэн” Хэблэлэй байшантай суг үнгэргөөбди. Анха түрүүшүнхиеэ Залуушуулай Сагаалган эмхидхэгдээ, энэ зуны “Алтарганаын” үедэ соёл, ёх заншалнай дэлгэрээ, һэргээгдээ. Буряад хэлэнэй наиндерэй үедэ ВАРК-ын эмхидхэдэг түрэл арадайнгаа дуунудай “караоке” олонийн нонирхуулдаг, эрхимүүдье гарай бэлзээр шагнадагбди. Оперно театрт хажуудаа октябрян 19-дэ, 20-до энэ конкурсо үнгэргэхбди. Россиин Түүхын жэлдэ түүхээ, уг унгяя, арадайнгаа ёх заншал бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хүсэлтэйбди.

- Владимир Романович, танай угта буряад арадаа дэмжэхэн мэдээжэ зон байгаа гэжэ мэдэнэбди...

- Урданайнгаа юумэ, уг удаа мэдэхэ зон хадаа ерээдүйн харгы замтай гэжэ наанадагби. Эхымни талаанаа элинсэг хулинсагууд соомнай олон тайшаанар (бүхлийн династи) байхан юм. 1827 ондо Хамаган Дамбуев Байгал-Хударийн Степной дүүмын тамганууд, ахамад тайшаа Заяхан Хамагановай (1832-1864) һэлмэ (мунгэн кортик), тиихэдэ Хамаган Дамбуевай (1827-1853), Заяхан Хамагановай (1852-1854), Иван Заяхановай (1880-1883), Илья Заяхановай (1896-1898) шпаганууд (доодо тээхи зураг) хадагалагданхай байдаг юм. Түрэл арадаа үргэн, түрэл тутимеөрөө, уг унгяараа бидэ булта омогорходогбди. Үндэр шагналда хүртэхэн баяртай ушартамни угаймний удха, арадаймийн дэмжэл-

Иван хубуунтээз, хажуудань Модогоев бөө Б.Мандархан туналагшатаяа оронхой, энэ фото-зурагаа гэр бүлөөрөө хадагалжа ябадагбди. Минии экы Софья Хусаевна Иван Заяхановай басаган юм. Тиихэдэ ахамад тайшаа Хамаган Дамбуевай, мун Хударийн Степной дүүмын тамганууд, ахамад тайшаа Заяхан Хамагановай (1832-1864) һэлмэ (мунгэн кортик), тиихэдэ Хамаган Дамбуевай (1827-1853), Заяхан Хамагановай (1852-1854), Иван Заяхановай (1880-1883), Илья Заяхановай (1896-1898) шпаганууд (доодо тээхи зураг) хадагалагданхай байдаг юм. Түрэл арадаа үргэн, түрэл тутимеөрөө, уг унгяараа бидэ булта омогорходогбди. Үндэр шагналда хүртэхэн баяртай ушартамни угаймний удха, арадаймийн дэмжэл-

гэ һайн аша нулөө үзүүлээ гэжэ сэгнэн, саашадаашье ажал хэрэгүүдээ арад зонойнгоо соёл, хэлэ бэшэг, түүхэ һэргээлгээ зориулха хүсэлтэйб...

- Владимир Романович, арадтаа аша түнхэй ажалдатнай амжалта,

ажабайдалдатнай зол жаргал хүсөөд, түрэл арадайнгаа түүхэ, соёлые һэргээхэхэгтэ шармайн зорихыетнай хүсэе!

Бэлигма ОРБОДОЕВА хөөрөлдөө хэбэ.

2012 оной республиканска наиндерэй – Буряад хэлэнэй үдэрэй хэмжээ ябуулгануудай тусэб

ҮНГЭРГЭГДЭХ САГ	ХЭМЖЭЭ ЯБУУЛГАНУУД	ҮНГЭРГЭГДЭХ ЭМХИНҮҮД	ХАРЮУСАЛГАТА ЗОН
Октябрин 8-haa 22 хүрэтэр	Буряад хэлэ үзэдэг нурагшадай дунда сочинени бэшэлгэ	Республикин олонийн тэ-нуралсалай эмхинүүд	РБ-гэй Нуралсалай болон эрдэмэй министерство, аймагуудай, хотын нуралсалай эмхинүүд
Октябрин 8-haa 22 хүрэтэр	Нурагшадай, оюутадай, хүүгэдэй саадай хүмүүжэмлнүүдэй дунда уран уншалгаар конкурс	Республикин олонийн тэ-хүүгэдэй саадуудта, вузуудта...	РБ-гэй Нуралсалай болон эрдэмэй министерство, аймагуудай болон хотын нуралсалай ба соёлый эмхинүүд, вузууд, ссузууд
Октябрин 8-haa 22 хүрэтэр	Улаан-Үдэ хотын хэлэ мэдэхэ зоной турнир	Олонийн тэ-нуралсалай албан зургаанууд	Улаан-Үдэ хотын Нуралсалай комитет
Октябрин 22-hoo 26 хүрэтэр	Буряад хэлэнэй долоон хоног (амяараа программатай)	РБ-гэй Үндэхэн номой библиотекэ	РБ-гэй Соёлый министерство
Октябрин 15-haa 17 хүрэтэр	Поэзийн үдэшэ	Вузууд, ссузууд	РБ-гэй Нуралсалай болон эрдэмэй министерство
Октябрин 19-hoo 20 хүрэтэр	Буряад дуунуудай караоке	Ленинэй үйлсэ (оперно театрт фонтанай дэргэдэ)	ВАРК
Октябрин 25	“Буряад хэлэн” гэхэн электронно но-моор турнир	Буряадай 1-дэхи лицей-интернат	РБ-гэй Нуралсалай болон эрдэмэй министерство
Октябрин 26	Буряад хэлэнэй үдэртэ зориулагдаан наиндер	Х.Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын академическэ театр	РБ-гэй Толгойлогшын болон РБ-гэй Правительствын захиргаан, РБ-гэй Соёлый министерство

АЖАГЛАЛТА:

“Буряад хэлэнэй үдэр” гэхэн Республикаанска наиндер аймагуудта, поселенинүүдтэй эмхинүүдтэй тусхай

түсэбөөр үнгэргэгдэнэ.

Буряад хэлэнэй үдэр мун энэл үедэ Забайкалийн хизаарта (Агин Буряадай округто), Эрхүүгэй областъдо

(Усть-Ордагай Буряадай округто), түбүүдтэ эмхидхэгдэнэ.

Мэдээслэй телефонууд:
21-31-40, 21-32-37.

Номой һайндэртэ болоһон хөөрэлдөөн

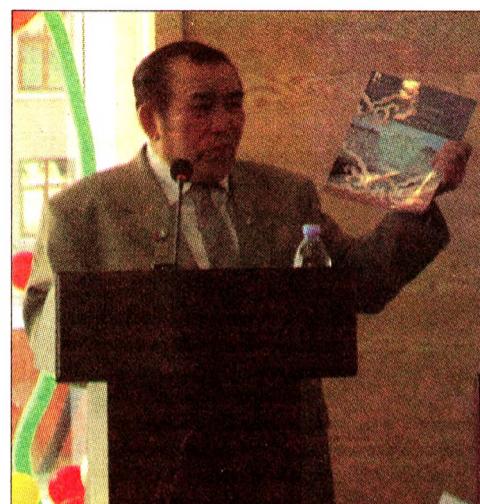
ТҮРЭЛ ХЭЛЭЭ ТУХӨӨН САХИЯЛ!

"17-дохи номой дугуйлан"
гэһэн хэмжээ ябуулгын шугамаар
Үндэхэн номой сангай дэргэдэ
журналист, СССР-эй, РСФСР-эй
Журналистикуудай холбооной
гэшүүн, Буряад Республикин,
Россииин Федерациин ба Агын Бу
ряадай тойрогий соёлыг габьяга
та худэлмэрилэгшэ Бата-Мунхэ
ЖИГЖИТОВЭЙ зохёонон номууд
тай танилсуулга үнгэрөө.

Бата-Мунхэ Жигжитович "Буряадай залуушуул" газетын корреспондентээр журналистиын ажал эхилһэн юм. Эндээ 12 жэлэй туршада оршуулгын таһагта хүдэлһэн, 2 жэлэй туршада Буряадай телевиденидэ ажаллаад, "Буряад үнэн" газетын корреспондентээр мүнөөшье болотороо худэлдэг.

- Бүхы наан соогоо буряад хэлэний баялагыг уншагшадтаа түхөөжэ, зориуулжа ябахыг орлодооб. 50 гаран жэлэй туршада нилээд олон очерк, публицистикэ, зураглалнууд бэшэгдэхэн байна. 1992 оной июни-ин 10-да буряад хэлэн тухай Буряад Республикин хуули автагдаа һэн. Энэ үе сагхаа ямар юумэн хэгдээб, ямар юумэн үрдигдэгүй, ямар юумэ шадаагүй гэхэн һанамжануудыг газетын хуудаанд бэшэжэ байдагби, - гэжэ Бата-Мунхэ Жигжитович сугла-рагшадтаа мэдээсээб.

Энэ заншалтаа болоһон жэл бүри үнгэрэгдэдэг номой дугуйланда

Бата-Мунхэ Жигжитович өөрынгөө зохёонон номуудыг дэлгээ. Журналистиын хүнгэн бэшэ ажалаа ябахада, хэдэн олон статьянуудыг бэшэбэшье, тон ехэ томо зохёолнуудыг бэшээгүй, - гэжэ тэрэх хэлээ. Буряадаар хэблэгдэхэн олон номуудыг редактор Бата-Мунхэ Жигжитович заһажа, хэблэлдэ бэлдэлсэдэг байна. Тон өөрын бэшэхэн хоёр ном: 2006 ондо хэблэгдэхэн "Зоной зол занян", 2009 ондо хэблэгдэхэн "Алтан тоонын магтаал" гээд олонийн анхарал татаа. Эдэ номууд "Бэлиг" хэблэлээр гаргагдаа.

Бата-Мунхэ Жигжитовичтэй суг хамга журналистиын замай эхиндэ "Буряадай залуушуул" газетэдэ ажаллаан Евгений Голубев (мүнөө СССР-эй болон РСФСР-эй Журналистикуудай холбооной гэшүүн, Зүүн Сибириин соёлыг болон искуусмын академиин доцент) амаршалгын үедэ ингэжэ тэмдэглээ:

- «Буряадай залуушуул» гэхэн газетэдэ эхилэн худэлхэн зоной саашанхи харгы ехэ ульгам байдаг. Хэд сугтаа ажаллааб гэхэдэ, Исаи Калашников, Владимир Корнаков, Наталья Ильина, Андрей Мангадханов, Бата-Мунхэ Жигжитов болон бусад. Шинийн бэшэхэн номуудыешни бултынен ород, монгол хэлэнүүдтэй оршуулхаар, бэлигтэй ажалнууд гээшэ.

Урдын журналист, тамирай болон соёлыг талаар Буряад Республикин болон Россииин Федерациин соёлыг габьяатаа худэлмэрилэгшэ Николай Галданов, Бата-Мунхэ Жигжитовичтэй ажалайн үндэр аша габьяа онсо тэмдэглээд, Совет засагай үедэ оршуулгын ехэ ажал хэхэн тухайн хөөрөбээ:

- Тэрэ үедэ газетэ хабтагар томо байдаг һэн. Аяар 4 хуудааар дүүрэн Совет гүрэнэй, Коммунист партиин плenum, съездын олон тоото тогтолцоол, хуули заршам бултынен тоб байсаа оршуулха эгээл хароусалгатай ажал һэн. Углөөнэй 7 сагхаа бэрхэ машинисткын тоншоон доро, Бата-Мунхын курса шанга тоб гэмэ хоолой эли то-

доор дуулдажаа байдаг һэн, - гэжэ тэрэ үеын байдал тухай дурсаба.

Урдын журналист шэнги буряад хэлээ ульгам мэдэхэ зон ехэ үсөөн боложо байна тухай, һонин һайн шанаарай уран зохёолнуудай ехэ үсөөн болоһон тухай, буряад хэлэней хүгжэлтийн болон бусад hanaа зобоомо асуудалнууд энэ хэмжээнэй ендэр дээрэхээ дурдагдаа. Түүхын эрдэмэй доктор Ширааб Бодиевич Чимитдоржиев Томсын университедтэ ажаллажаа байхаа үедөө эрдэмтэ ажал, шэнжэлэлгэнүүдээ Бата-Мунхэ Жигжитовичтэй түнхамжаар хэблэжэ байнаа дурсаба.

- Буряад арадай элинсэгүүдэй үндэхэн соёл, хэлэн, ёһо заншал һэргээхын зорилго табин, ВАРК-ын бии болгогдоходо, эмхидхэлэй ехэ ажал Дашинима Доржиевтай Бата-Мунхэ Жигжитов ябуулаа. Мүн Бато Баярюев, Евгений Егоров, Цырендулаа Дондогий болон бусад ехэ ажал хэхэн юм.

Ширааб Бодиевич буряад арадай мүнөөдэрэй байдал тухай өөрынгөө һанамжаяа хубаалдаа. Балайшиие хүгжөөгүй, мартагдажаа байна үндэхэн хэлэн тухай, Буряад автомито тойрогуудай үгы хэгдэхэн тухай, янатан гэжэ хүсэд хүгжөөгүй байдал тухай бааны онсо тэмдэглээ.

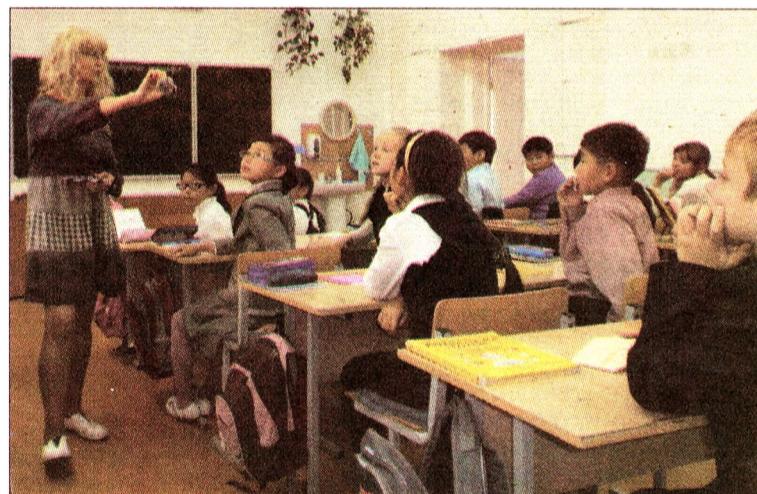
Цыргма САМПИЛОВА.

ОРИГАМИ - НОМОЙ ДУГУЙЛАНДА

Буряад Республикин Үндэхэн номой сандаа үнгэрхэн XVII Номой дугуйланай үедэ хари гүрэнүүдэй литературын таһагта оригамиин хэшээл-һуралсал болобо.

Улаан-Үдэ хотын оригамиин тубэй багшанар, мүн тэдэнэй урилгаар Москвагаа ерхэн З.М.Чащихина, япон сэнсэй Акира Иосидзавын шаби, олоор сугларсан хүүгэд болон аха зондо ехэ һонирхолтой хэшээл харуулба. Нийслэлэй 28-дахи санаторно-ой модоор эмшэлэлгүй нүргүүлийн хүүгэд М.М.Гылыкдашиева багшатаа, 33-дахи нүргүүлийн шаби-наар О.П.Гурожапова багшын хүтэлбэри доро оригами хэжэ нүраба.

З.М.Чащихина 2000 дүрсэ- нуудыг өөрөө зохёогоо, хэ-

дэн номуудай автор. Оригами бүтээлгүйн уран арга дүрээз Буряад ороной зондо дамжуулнаань олон жэлдэ энэ искусство шэн-

Т.САМБЯЛОВА.

ЖЭЛЭЙ ЭРХИМ ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭ

Ахын аймагай толгойлогшо Баяр Балданов "Буряадай эрхим хүмүүжүүлэгшэ-2012" гэхэн түрүүшүн республиканска конкурсын түгэсхэлэй үдэшэдэ Орлик тосхоной Долгорхана Добрakovada 30000 тухэриг шан баруулаа.

Хүмүүжүүлэгшэ 21 жэлэй туршада амжалттай хүдэлжэ, аймаг доороо нилээд суурханхай. Тэрэ математикин кружок хүтэлбэрилжэ, хүүгэдээ элдэб янзын бодлогонуудые, ребус болон орёо таабаринуудые бодожо нүргадаг. 2009 ондо багашуулын хүмүүжүүлэгшынгээ үүсчэхэн даам нааданай мүрүсөөнэхэд хабаадаа. Зүгөөр жэлэй үнгэрхэдэ, "Нүргүүлида орохоор бэлэнби" гэхэн уряа доро "Мүнгэн даам" гэхэн аймагай мүрүсөө эмхидхэгдээ һэн.

Хэжэнгүйн аймагай Дарима Шойропова һарын салингай хэмжээнэй шанда хүртэе. Аймагай һуралсалай управленин начальник Баир Ширарапай хэлэхээр, үшөө нёднondo хүмүүжүүлэгшэдэй дунда түрүүшүн мүрүсөөн эмхидхэгдэхэн юм. Конкурсын илагша 27 жэлэй туршада хүдэлнэ, 6 выпуск хэнхэй. Баргажанай аймагай һуралсалай управлени Анна Евдокимова болон Санжидма Хубракова гэгшдтэ таба-табан мянган тухэриг баруулаа. Кристина Байковая Ивалгын управлени амаршалаа.

Зүгөөр мүрүсөөнэй Гран-при Улаан-Үдэйн "Алые паруса" гэхэн хүүгэдэй сэсэрлигэй физическэ һуралсалай хүтэлбэрилэгшэ Елена Воробьевада хүртэе. Тэрэнэй степ-аэробикоор "Раз, два, три – ступенька" гэхэн программа болон "Багашуулда степ-аэробико" гэхэн проект тон үндэрөөр сэгнэгдэхэн байна. Тус сэсэрлигэй хүүгэдшье, хүмүүжүүлэгшэдшье аэробико дуратай болонхой. Елена ноябрь һарада Москва хотодо үнгэрэгдэхээ "Эрхим хүмүүжүүлэгшэ" гэхэн бүхэлдээсийн хэмжээнэй конкурсдо Буряад Республикая түлөөлхэ юм.

Тиихэдэ Ивалгын аймагай Сотниково һууринай хүүгэдэй сэсэрлигье даагшын орлогшо Кристина Байкова, Кабанский аймагай Каменский логопед Валентина Шкурат, Улаан-Үдэ хотын хүмүүжүүлэгшэ Софья Литвинцева гэгшд шангай һууринуудые эзэлээ.

Конкурсдо хабаадагшадые Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо Цыденжап Батуев халуунаар амаршалжа, депутатдууд хүмүүжүүлэгшэдэй салин дээшэлүүлхын тула мүнгэ номолоо гэжэ баяртай мэдээсэл дуулгаад, гарай бэлэгүүдье баруулаа.

Людмила ОЧИРОВА.

Л.ДОРЖИХАВАЙ

БУРХАНАЙ ҮРШӨӨЛӨӨР БАГША

Энэ алтан дэлхэй дээрэ хүнүүд уг зорилготой турэдэг: эрдэм номдо нүргаха, дасан һөргэхэ, хүн болон амитание эмшэлж, хугшэн аба эжин хойноо энхэрэн хараха. Оронго хадаа олон мэдээж хүнүүдэй түрэл нютаг болоно: 12-дохи Бандида Хамба-лама Д.Д.Этигэлов, уран зурааша Санжи-Цыбик Цыбиков, уран зохёолшо Бавасан Абидуев... Тэдэнэй дунда БАГША Радна-Ханда Гомбожаповна Юмова.

Ханда Гомбоевна (иггэж нютагаархид хандадаг) мүнээжэл "Россиин габьялата багша" гэхэн үндэр нэрэ зэргэдэх хүртэбэ. Набтархан бээтэй, богонихон үэтэй, тухэрэзжэн нюдэнж шэл үмдэнхэй, аятай зохиодор хуугэдтэ хандадаг, эрхим мэдэсэ оилгуулдаг миний багша Ханда Гомбоевна.

1970 ондо Улаан-Үдэ хотын БГПИ-гэй тоо бодлогын факультет дүүргэж, дүрбэн жэл соо Хурмын дунда нүргуулида ажаллаба, харин 1974 ондо хойши түрэл нүргуулида амжлалттайгаар багшална. 38 жэл соо Ханда Гомбоевна долоон выпуск гаргахадаа, олон зуугаад үхижүүдье тоо бодолгodo нүргаба. «Энэ хайн нүргаша, энэ дунда нүргаша гэжэ бүлтүүн нүргахаб гэжэ урдаа тусэб табяад ябадагби,- гээд,

энээхилэн сонху руу харана. - Булта үхижүүд хайн ажлахуухань болтогий,- гээд, багшын наранай тuya шенги нюдэдхөөн нэлбөхон унаба.

Шабинарын багша тухайгаа ганса дулаахан үгэнүүдээр хөөрэнэ. **Сергей Ринчинов:**

- Ханда Гомбоевна манай классай хүтэлбэрилэгшэ байсан юм. Бидэ математикийн болон геометриин хэшээлнүүдээс ех дуратай байгаади, юуб гэхэд, өврийн үхижүүдэлтэл адляар хандадаг ён. Зарим хүндэхэн формула мүнээ болотор хананам, жэшээлнүүдээ бодож шадаха аргатайб. Багшын үршөөнэн сэнтэй олон зүвшэл дооцоогоо ханажа ябадагби. «Миний багша Ханда Гомбоевна» гэжэ хэлэхэ аргатай байсандаа, би ехэ баяртайб!

Үнхэхөөрөөшье, Ханда Гомбоевна нютагай олон гэр бүлэнүүдэй хэдэн үе зониие нүргаан. **Туяна Саганова** идэгээ хэлэнэ:

- Ханда Гомбоевна миний багша, үшвээ тийхэд хээр басагадайм багша. Ех бурхантай, буюнтай хүн гэжэ би нанадагби!

Хэдэй олон шабинь иимэ багштай байсандаа энэ мэргэжэл шэлэжэ, мүнээ нүргуулинуудтаа ажаллан! **Туяна Будаева**, багша, Оронгын нүргуулиин директорэй орлогшо:

- Ханда Гомбоевна бурханай үршөөлөөр БАГША болоно. нүргуули ба Ханда Гомбоевна гээшэ

сионим үгнүүд. Элдэб һонин даа-баринуудые нүргашадтаа бэлдэдэг. Манай үтэндэ тестировани-дааба-ри үгэдэг ён. 26 жэлэй урдаа имэ

даабаринуудай тухэл тон үсөн багшанар хэшээлнүүдээ хэрэглэдэг байгаа!

Энэ даруу зантай багшын ханамжатай ажалай хүсөөр Н.Г.Балданогий нэрэмжээ Оронгын дунда нүргуули 2005 ондо республикин эгээл эрхим 10 нүргуулинуудай дунда 7-дохи һуури эзэлжээн. Тийхэд Ханда Гомбоевна манай республикин эгээл эрхим багшанарай тоодо нэрлэгдэжэ, 25 мянган түхэрг шанда хүртөө ён.

Ханда Гомбоевнагай хэжэ байсан ажлаа ехэ сэнтэй. 2001 ондо 5-дахи

классай нүргашадта "Мой край в задачах" гэжэ ном бэшэнхэн байна. Хэрбээ 255 айшад уригдаан байгаа хаа, хэдэ хонид хуримда хэрэгтэйб! Имэ һонин задачануудые нүргашадтын бодоно!

«Миний» Багша гэхэн «арадай» нэрэ зэрэг ямар үнэтэй гээшбэ! Хүндэтэ багшанарнай, дүтэлжэ байсан танай һайндэрээр амаршалаад, ута нахатай, гэр бүлэдээ амгалан хайн ажлахуухыетнай, бэрхэ нүргашадт байхыетнай хүсэнб. **Сурана РИНЧИНОВА.**

Мэргэжэлтэ һайндэрые угтуулан

Буряадай толгойлогшо В.В.Наговицынай гархаа гүрэнэй ехэ шагнал абаан R-X. Юмова

БУРЯАДАЙ ГҮРЭНЭЙ ДЭЭДЭ ҮҮРГУУЛИ 80 ЖЭЛЭЙНГЭЭ ОЙЕ УГТАБА

Манай республикин ажлахуухадай урдаа хараха Буряадай гүрэнэй дээдэ үүргуули байгуулагдааар 80 жэлэйнгээ ой тэмдэглэбэ. Үнгэрэн долоон хоногто баяр ёхолой хэдэн хэмжээ ябуулганууд эмхидхэгдэбэ.

- Аяар холын 1932 оной эхиндэг агропединститут байгуулагдаа гэжэ мэдэнэбди. Тиймээжэ жэлэй туршада олон хэмжээ ябуулганууд үнгэрэгддэ, - гээд дээдэ үүргуулиин ректор, Арадай Хуралай депутат Степан Калмыков һануулна.

2012 ондо университеттэй танилцуулга Москва, Шэтэ, Эрхүү хотонуудтаа, Борохондо, Агада болонон байна. Харин Үбэр-Монголой Хүх-Хотодо мүн лэ дээдэ үүргуули бээс харуулжа шадаа. Энээн тухай ректор дуулгахадаа, олон хүнүүд Байгалийн санаа иимэ үүралсалай гуламтаа байдаг гэжэ мэдэжэ абаа, харилсаа холбоо нэйтэрүүлхэ байнаа мэдүүлээ гээд тэмдэглэнэ.

РЕСПУБЛИКЫНГАА АЖАЛТАЙ НЯГТА ХОЛБООТОЙ

Ойн баяр ёхололой гол үйлэхэрэг Буряадай гүрэнэй опера болон баледэй театрт танхим соо үнгэрэгддэ. Эндэ залаар дүүрэн айлшад сугларжа, дээдэ үүргуулиин багшанарые, оюутадые болон ажлашадые амаршалые.

Тус дээдэ үүргуули дүүргэгшэ, Буряад Республикин Правительствын Түрүүлэгшын нэгдэхэй орлогшо **Иннокентий Егоров** үнэн зүрхэнхэе халуунаар амаршалхадаа, республикин засаг баригшад дээдэ үүргуулида ходо туялжа байха, хамта ажалаа ябуулхади гээд мэдүүлбэ.

- 80 жэлэй хугасаа соо Буряадай гүрэнэй университет мэдэжэ болоо, түрэл республикингаа экономикие хүгжөхөх, социальна ажлаа ябуулхада ходо туяа хүргэжэ

байгаа. Мүнээ манай республикаада энэ дээдэ үүргуули дүүргэгүй ажлашадтай эмхи зургаануудые олохогийш, - гээд Арадай Хуралай түрүүлэгшэ **Матвей Гершевич** амаршалгаа соогоо хэлэбэ.

Буряад Республикин эрдэм уханай болон үүралсалай министр **Алдар Дамдинов** үүралсаладаа эндэ дүүргэмсээрээ, олон жэл соо түрэл дээдэ үүргуулидаа худэлжээ.

"Имэ үндэр ойн баяр тэмдэглэжэ байсан дээдэ үүргуули амжлтануудаа хүн зондоо дуулгажа байна. Һүүлэй 10-15 жэл соо манай университет шэнэ үеийн гуримаар ажалаа ябуулжа, Зүүн-урдахи Азиин, туб Азиин регионуудай түрүү үүралсалай гуламтануудай тоодо оролсоожо шадаа", - гээд Алдар Дамдинов хэлэнэ.

Хүндэтэ айлшад дээдэ үүргуулиин түрүү багшанартай,

ажлашадтаа Буряад Республикин Правительствын болон Арадай Хуралай шангуудые бароулба.

ХИТАД НҮХЭДЭЙ БЭЛГЭ

Ойн баярай ёхололдо олон тоото айлшад университет ерэжжэ амаршалбан байна. Тийгээж Хүх-Хотын Үбэр-Монголой дээдэ үүргуули электронно номой сандаа компьютерна оньон технике бэлэглэбэ.

БГУ-гай номой сангые даагша Светлана Васильевагай хэлэхээр, энээнд ашаар манай республикаада, дүтэ регионуудтаа хитад соёл болбосорол, хэлэ шудалхадаа үшвээ нэгэ арга олгогдоо гээшэ.

- Хэдэн жэлэй саада тээ манай эрдэм шэнжэлэгшэд Москва ошожо, суута эрдэмтэдэй ажлашадтаа танилсадаг байгаа. Имээлэгээний номой сангай ашаар хаанашье

ошонгуй, манай олон ажлашад эрдэмий кандидат болон докторнууд болоно, - гээд Степан Калмыков Хитадай айлшадтаа хэлэнэ.

Европын болон Америкийн түрүү интернет-сайтнуудтаа эндэхээ орох арга бии. Харин Хитадай электронно сайтнуудые олоходо хүшэр. Үбэр-Монголой университеттэдэй дарганаа үүдэг болохо. Харин хоёрдох хубидаа эрдэм шэнжэлгүйн лабораторииндууд, нуралсалай таалганууд оролсохо. Гурбадахи хуби соо шэн номой сан нээгдэхэ, тэрээн соо нэгэ миллион ном багтаха юм.

Университеттэй ректорэй орлогшо **Андрей Тулоновой** мэдүүлжээр, энэ барилгадаа 576 миллион түхэргийн мүнгэн гаргашалдахадаа, мүнөөдөрэй байдалаар 316 миллион түхэргийн хэрэглэгдэнхэй.

- Шэнэ байшан соо эрдэмий

лабораториинууд оролсохо гэжэ маанадтаа дуулгаа. Энэ хадаа манай эрдэм шэнжэлгүйн ерээдүйдэ түрүүшүүн алхам хэгдэхэ байна. Хараад байгаарайт, хэдэн жэл болоод Буряадай эрдэм шэнжэлгэ тухай хаа-хаанагүй хэлсэхэ, - гэжэ Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ Матвей Гершевич тэмдэглэнэ.

СПОРТЫН НАЙР ОЙН БАЯРЫЕ ШЭМЭГЛЭЭ

Үнгэрэн долоон хоногийн субботодо БГУ-гай ойн баярта зориулагдаан Элүүржүүлгүйн үдэр болобо.

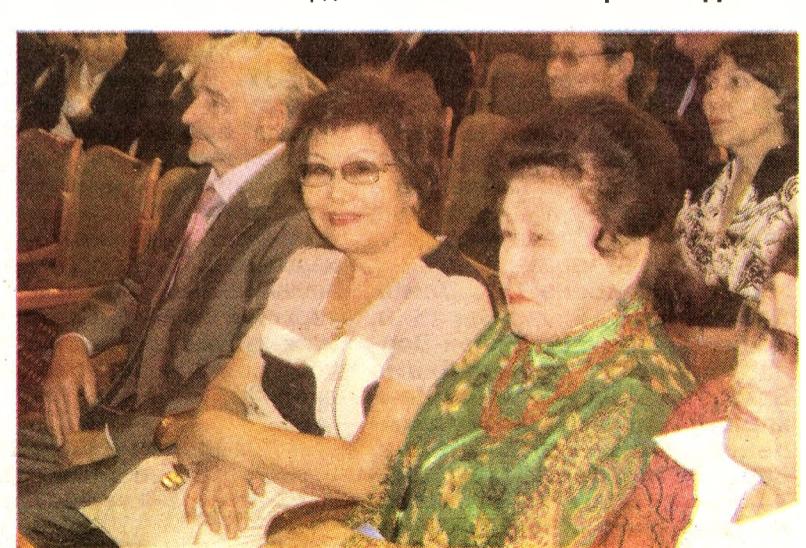
Спортын найр наадандаа Монголийн спортын министр Наранбаатар болон бусад айлшад хабаадалсаа.

- Миний хуби занян Буряадай университеттэй холбоотою. Юуб гэхэдэ, наяханаа би эндэ эрдэмий кандидат боложо шадааб, - гээд **Наранбаатар** мэдүүлээ.

Физичесэ культура болон спортын талаар республиканска хороной хүтэлбэрилэгшэ Владислав Бумбушин багшанарые болон оюутадые амаршалхадаа, Буряадай, Сибирийн болон Россиин суглуулагдамал командануудай бүридэлдэ манай дээдэ үүргуулиин шабинаямжлалттай хабаадалсаа байдаг гэжэ хэлээ.

Саашадаа университет ажалаа бури эрштэйгээр ябуулха хараа зорилготой.

Борис БАЛДАНОВ.

06.55 «НТВ УТРОМ»
09.40 «ЖЕНСКИЙ ВЗГЛЯД» (0+)
10.30, 16.30, 19.30 «ОБЗОР. ЧРЕЗЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 «СЕГОДНЯ»

11.20, 04.05 СПАСАТЕЛИ (16+)
11.55 «ДО СУДА» (16+)
13.00 «СУД ПРИСЯЖНЫХ» (16+)
14.25 «СУД ПРИСЯЖНЫХ». ОКОНЧАТЕЛЬНЫЙ ВЕРДИКТ» (16+)
15.35 «ТАИНСТВЕННАЯ РОССИЯ» (16+)
17.25 «ПРОКУРОРСКАЯ ПРОВЕРКА» (16+)

18.40 «ГОВОРИМ И ПОКАЗЫВАЕМ» С ЛЕОНИДОМ ЗАКОШАНСКИМ (16+)
20.30 Т/С «ИНСПЕКТОР КУПЕР»
22.25 Т/С «КАРПОВ» (16+)
01.25 Х/Ф «ПОДМЕНА»
04.40 Т/С «БЕЗ СЛЕДА» (16+)
05.30 Т/С «ЧАС ВОЛКОВА» (16+)

Суббота, 13
ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.50, 07.10 Х/Ф «СТАМБУЛЬСКИЙ ТРАНЗИТ»
07.00, 11.00, 13.00 НОВОСТИ «ИГРАЙ, ГАРМОНЬ ЛЮБИМАЯ»
09.20 «ДЖЕЙК И ПИРАТЫ НЕТЛАНДИИ»
09.45 М/С «СМЕШАРИКИ. ПИН-КОД»
10.00 «УМНИЦЫ И УМНИКИ» (12+)
10.45 «СЛОВО ПАСТЬЯРЯ»
11.15 «СМКА» (12+)
11.55 Д/Ф «АННА САМОХИНА. НЕ РОДИСЬ КРАСИВОЙ»
13.15, 16.15 «АБРАКАДАБРА» (16+)
16.00 НОВОСТИ С СУБТИТРАМИ
19.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ С СУБТИТРАМИ
19.15 «КТО ХОЧЕТ СТАТЬ МИЛЛИОНЕРОМ?»
20.20 «ДА ЛАДНО!» (16+)
20.50 «ЧЕЛОВЕК И ЗАКОН»
22.20 «ВРЕМЯ»
22.20 «СЕГОДНЯ ВЕЧЕРОМ» (16+)
23.50 «ЧТО? ГДЕ? КОГДА?»
01.00 «ЛЕГЕНДЫ РУССКОГО РОКА» (18+)
Х/Ф «ЛЕОПАРД»
05.45 Т/С «СЛЕДСТВИЕ ПО ТЕЛУ»

«РОССИЯ 1»

Х/Ф «ВЫСТРЕЛ В СПИНУ»
07.35 «СЕЛЬСКОЕ УТРО»
08.05 «ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ»
09.00 12.00, 15.00 ВЕСТИ
09.10, 12.10, 15.20 «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»
09.20 «ВОЕННАЯ ПРОГРАММА»
09.50 «СУББОТНИК»
10.30 «ГОРОДОК»
11.05 «ДОМ, В КТОРОМ МЫ ЖИВЕМ»
11.25 «СЕМЬЯ И ДЕТИ БУРЯТИИ»
11.35 «АГА СТЕПНАЯ - СЕГОДНЯ»
11.45 «УЗОРМЕД»
12.20 ВЕСТИ, ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.55 «ЧЕСТНЫЙ ДЕТЕКТИВ» (12+)
13.25, 15.30 Т/С «ГАИШНИКИ»
16.00 «СУББОТНИЙ ВЕЧЕР»
17.30 ТАНЦЫ СО ЗВЕЗДАМИ. СЕЗОН-2012
21.00 ВЕСТИ В СУББОТУ
21.45 Х/Ф «ДЕРЕВЕНСКАЯ ИСТОРИЯ»
01.30 Х/Ф «КОРОЛЕВА ЛЬДА»

КУЛЬТУРА

07.30 «ЕВРОНЬЮС»
11.00 «БИБЛЕЙСКИЙ СЮЖЕТ»
11.35 X/Ф «НЕПРИДУМАННАЯ ИСТОРИЯ»
13.05 «БОЛЬШАЯ СЕМЬЯ»
14.00 Д/С ПРИЯЧНЫЙ ДОМИК. ДЕТСКИЙ СЕАНС
14.30 X/Ф «АЛЫЕ ПАРУСА»
15.55 М/Ф «ВАСИЛИСА ПРЕКРАСНАЯ»
16.15 «УРОКИ РИСОВАНИЯ С СЕРГЕЕМ АНДРИЯКОЙ»
16.40 «ГЕНИЙ И ЗЛОДЕЙ»
17.10 X/Ф «КРАСАВЕЦ-МУЖЧИНА»
19.15 Д/С «ПЛАНЕТА ЛЮДЕЙ»
20.10 ВСЛУХ, ПОЭЗИЯ СЕГОДНЯ
20.50 «БОЛЬШЕ, ЧЕМ ЛЮБОВЬ»
21.30 «РОМАНТИКА РОМАНСА»
22.25 «БЕЛАЯ СТUDИЯ»
23.05 СПЕКТАКЛЬ «ПЕР ГЮНТ»
00.55 Д/Ф «СОБЛАЗНЫ БОЛЬШОГО ГОРОДА. ЗАРОЖДЕНИЕ ШОПИНГА»
01.50 «РОКОВАЯ НОЧЬ» С АЛЕКСАНДРОМ Ф. СКЛЯРОМ
02.55 «ЛЕГЕНДЫ МИРОВОГО КИНО»
03.25 «ОБЫКНОВЕННЫЙ КОНЦЕРТ С ЭДУАРДОМ ЭФИРОВЫМ»

TНТ

07.30 М/Ф «СТРЕЛА УЛЕТАЕТ В СКАЗКУ»
08.00, 09.35 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС», ПОГОДА (16+)
08.30 X/Ф «БЕЛЯНОЧКА И РОЗОЧКА»
10.05 «ВСТРЕЧИ В ГОРОДЕ ВСТРЕЧ. ПОЛЬСКИЙ ДНЕВНИК И. ЭРМИЛЬ» 4 ч.
(6+)
10.15 «МУНГЭН СЭРГЭ»
10.35 М/Ф БАКУГАНТ: ВТОРЖЕНИЕ ГАНДЕЛИАНЦЕВ (12+)
11.00 «ШКОЛА РЕМОНТА» (12+)
12.00 «ДВА С ПОЛОВИНОЙ ПОВАРА» (12+)
12.30 «ДУРНУШЕК.NET» (16+)
13.30, 18.30 «СОМЕДИ WOMAN» (16+)
14.30 «КОМЕДИ КЛАБ» (16+)
15.30 «БИТВА ЭКСТРАСЕНСОВ» (16+)
16.30 «СУПЕРИНТУИЦИЯ» (16+)
17.30 «УНИВЕР. НОВАЯ ОБЩАГА» (16+)
19.30 «ВСТРЕЧИ В ГОРОДЕ ВСТРЕЧ. ПОЛЬСКИЙ ДНЕВНИК И. ЭРМИЛЬ» 5 ч.
(6+)
19.40 М/Ф «ВОЛШЕБНИК ОХ»
20.00 «НА НОЧЬ ГЛЯДЬ» С. А. ЛЕВАНТУЕВЫМ. ПОГОДА
Х/Ф «НАЧАЛО»
21.00 «КОМЕДИ КЛАБ. ЛУЧШЕЕ» (16+)

Воскресенье, 14
ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00 НОВОСТИ Х/Ф «ХОД КОНЕМ»
07.10 «СЛУЖБА ОТЧИЗНЕ»
08.45 «АЛАДДИН»
09.20 М/С «СМЕШАРИКИ. ПИН-КОД»
09.45 «ЗДОРОВЬЕ» (16+)
11.15 «НЕПУТЕВЫЕ ЗАМЕТКИ»
11.35 «ПОКА ВСЕ ДОМА»
12.25 «ФАЗЕНДА»
13.15 Д/Ф «КРИВЫЕ ЗЕРКАЛА»
14.10 Т/С «УСЛОВИЯ КОНТРАКТА»
18.10 «БОЛЬШЕ ГОНКИ. БРАТСТВО КОЛЕЦ» (12+)
19.40 «КЛУБ ВЕСЕЛЫХ И НАХОДЧИВЫХ». ВЫСШАЯ ЛИГА ВОСКРЕСНОЕ «ВРЕМЯ»
22.00 Х/Ф «МОЯ БЕЗУМНАЯ СЕМЬЯ»
00.30 «НА НОЧЬ ГЛЯДЬ» (16+)
01.25 Т/С «ЭЛЕМЕНТАРНО»
02.20 Х/Ф «ТОЛЬКО ОНА - ЕДИНСТВЕННАЯ»
04.10 Х/Ф «БОЛЬШЕ МЕНЯ»
05.35 Х/Ф «ПЯТЬ ЗЕМЛИ»
08.20 «ВСЯ РОССИЯ»
08.30 «САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР»
09.20 «СМЕХОПАНОРАМА»
09.50 «УТРЕННЯЯ ПОЧТА»
10.30 «СТО К ОДНОМУ»
11.20 «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»
12.00, 15.00 ВЕСТИ
12.10, 15.30 Х/Ф «ПУТЬ К СЕБЕ»
15.20 «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»

КУЛЬТУРА

01.20 С ВЛАДИМИРОМ СОЛОВЬЕВЫМ» (12+)
07.30 «ЕВРОНЬЮС»
11.00 «ОБЫКНОВЕННЫЙ КОНЦЕРТ С ЭДУАРДОМ ЭФИРОВЫМ»
11.35 X/Ф «ПРОЩАНИЕ СЛАВЯНКИ»
12.55 ЛЕГЕНДЫ МИРОВОГО КИНО. ДЕТСКИЙ СЕАНС
13.25 М/Ф
14.10 Т/С «УСЛОВИЯ КОНТРАКТА»
18.10 «БОЛЬШЕ ГОНКИ. БРАТСТВО КОЛЕЦ» (12+)
19.40 Х/Ф «НАЧАЛО»
21.15 «В ГОСТЯХ У ЭЛЬДАРА РЯЗАНОВА». ТВОРЧЕСКИЙ ВЕЧЕР АЛЕКСАНДРА ЗБРУЕВА
23.20 «ХОТЕКСТ»
22.25 Д/С «ВЫДАЮЩИЕСЯ ЖЕНЩИНЫ XX СТОЛЕТИЯ. ХЕДИ ЛАМАРР»
23.20 ОПЕРА «ВЕРТЕР»
02.45 МУЛЬТИФИЛМЫ ДЛЯ ВЗРОСЛЫХ

TНТ

07.30 Х/Ф «ГРАНАТОВЫЙ БРАСЛЕТ»
09.00 «СТО ВОПРОСОВ К ВЗРОСЛОМУ»: «ИВАН УРГАНТ» (12+)
09.40 «МУНГЭН СЭРГЭ»
10.00 «НА НОЧЬ ГЛЯДЬ» С. А. ЛЕВАНТУЕВЫМ (ПОВТОР 06.10) ПОГОДА
11.00 «ТОЧКА ЗРЕНИЯ» (16+)
11.30 «БУДЬТЕ ЗДОРОВЫ!» (12+)

ВОЗРАСТНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ В ТЕЛЕПРОГРАММЕ

В телепрограмме с 27 августа, согласно ФЗ от 29.12.2010 «О защите детей от информации, причиняющей вред их здоровью и развитию», вступающему в силу с 1 сентября 2012 года, будут присутствовать знаки о возрастных ограничениях:

0+ - от 0 до 6 лет
6+ - от 6 до 12 лет
12+ - от 12 до 16 лет

16+ - от 16 до 18 лет
18+ - старше 18 лет

18.40 «ГОВОРИМ И ПОКАЗЫВАЕМ» С ЛЕОНИДОМ ЗАКОШАНСКИМ (16+)
20.30 Т/С «ИНСПЕКТОР КУПЕР»
22.25 Т/С «КАРПОВ» (16+)
01.25 Х/Ф «ПОДМЕНА»
04.40 Т/С «БЕЗ СЛЕДА» (16+)
05.30 Т/С «ЧАС ВОЛКОВА» (16+)

5 КАНАЛ

11.00, 13.00, 16.30, 19.30 «СЕЙЧАС»
16.00, 17.00, 06.05 Х/Ф «КОНЕЦ ОПЕРАЦИИ «РЕЗИДЕНТ»
20.00, 20.30 Т/С «ДЕТЕКТИВЫ»
19.00, 21.50, 22.35, 23.25, 00.10, 01.00, 01.50, 02.40 Т/С «СЛЕД»

11.30, 13.30, 03.25 Х/Ф «ВОЗВРАЩЕНИЕ РЕЗИДЕНТА»
16.00, 17.00, 06.05 Х/Ф «КОНЕЦ ОПЕРАЦИИ «РЕЗИДЕНТ»
20.00, 21.50, 22.35, 23.25, 00.10, 01.00, 01.50, 02.40 Т/С «СЛЕД»

ШОУ «УРАЛЬСКИХ ПЕЛЬМЕНИЙ». ЛУЧШЕЕ (16+)
Х/Ф «УСПЕТЬ ДО ПОЛНОЧИ» (16+)
Х/Ф «ШЕСТЬНАДЦАТЬ СВЕЧЕЙ» (16+)
ТЕХНИЧЕСКИЙ ПЕРЕРЫВ

НТВ

Т/С «СУПРУГИ»
«СМОТР» (0+)
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 «СЕГОДНЯ»
ЛОТЕРЕЯ «ЗОЛОТОЙ КЛЮЧ» (0+)
«ИХ НРАВЫ»
«ГОТОВИМ САЛЕКСЕМ ЗИМИНЫМ» (0+)
«ГЛАВНАЯ ДОРОГА» (16+)
«КУЛИНАРНЫЙ ПОЕДИНОК»
С ОСКАРОМ КУЧЕРОЙ (0+)
«КВАРТИРНЫЙ ВОПРОС» (0+)
Х/Ф «ОТСТАВНИК-3»
«СВОЯ ИГРА» (0+)
«СЛЕДСТВИЕ ВЕЛИ...» (16+)
«ОЧНАЯ СТАВКА» (16+)
«ОБЗОР. ЧРЕЗЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
«ПРОФЕССИЯ - РЕПОРТЕР» (16+)
«ПРОГРАММА МАКСИМУМ» (16+)
«РУССКИЕ СЕНСАЦИИ» (16+)
«ТЫ НЕ ПОВЕРИШЬ» (16+)
«МЕТЛА» (16+)
«ЛУЧ СВЕТА» (16+)
«ШКОЛА ЗЛОСЛОВИЯ»
Т/С «ПОГОНЯ ЗА ТЕНЬЮ»
Т/С «БЕЗ СЛЕДА» (16+)
Т/С «ЧАС ВОЛКОВА» (16+)

Энэээн юртэмсын жаргалыг Эхны зурхөөр сэдьхэжэ, Алтанхан дэлхэн хайрье Абын бэээр дурсажа, Алаг тэнюун дайдадаа Амар мэндэ, тайбан, лагшан нулалта!

Үнгэтэ сэнхир дэлхэй дээрэ Унэр баян, дэлгэр сэдьхэлтэй, Үри хүүгэдэйнгээ, аша зэнэрэйнгээ Урдахийн харжа, захижа, Сээжэ зүрхээ хани халуун, Сагаан ханаагаар бадаруулж, Хизаар ороной наатаа юртэмсын Хэшэг буюндан хүртэлэжэ, Дэмбэрэлтэй, урагшатай, жаргалтай Ажагуухатны болтгой!

Буряад Республикин Багшанарай ветерануудай бүлгэм.

21.00 «ЧИСТОСЕРДЕЧНОЕ ПРИЗНАНИЕ» (16+)
21.50 «ЦЕНТРАЛЬНОЕ ТЕЛЕВИДЕНИЕ» (16+)
Х/Ф «ПОЦЕЛУЙ В ГОЛОВУ»
Т/С «ПОГОНЯ ЗА ТЕНЬЮ»
Т/С «БЕЗ СЛЕДА» (16+)
Т/С «ЧАС ВОЛКОВА» (16+)

07.00, 02.15 Д/С «ХОЛОДНОКРОВНАЯ ЖИЗНЬ»
08.00 Д/С «ПРОГУЛКИ С ДИНОЗАВРАМИ»
09.00 М/Ф МУЛЬТИФИЛМЫ (0+)
10.10 М/Ф «ДВЕНАДЦАТЬ МЕСЯЦЕВ»
11.00 «СЕЙЧАС»
11.10 «ИСТОРИИ ИЗ БУДУЩЕГО» С МИХАИЛОМ КОВАЛЬЧУКОМ (0+)
12.00, 12.35, 13.05, 13.40, 14.10, 14.40, 15.15, 15.50, 16.20, 16.50, 17.20, 17.55 Т/С «ДЕТЕКТИВЫ»
18.30 «МЕСТО ПРОИСШЕСТВИЯ. О ГЛАВНОМ»
19.30 «ГЛАВНОЕ»
20.30, 21.25, 22.30, 23.30, 00.30, 01.25 Т/С «ГОНЧИЕ»
03.00 ПРОФИЛАКТИКА С 03.00 ДО 07.00!

НТВ

07.45 М/С «СМЕШАРИКИ. САМАЯ ДЛИННАЯ НОЧЬ» (0+)
08.00 М/С «ВОЛШЕБНЫЕ ПОППИКСИ» (6+)
08.30 «МЕСТНОЕ ВРЕМЯ НА СТС-БАЙКАЛ» (0+)
09.00 «САМЫЙ УМНЫЙ»
09.30 М/С «ТОМ И ДЖЕРРИ. КОМЕДИЙНОЕ ШОУ» (6+)
10.00 «ГАЛИЛЕО» (0+)
10.30 «СНИМИТЕ ЭТО НЕМЕДЛЕННО»
11.00 Х/Ф «ДВОЕ: Я И МОЯ ТЕНЬ» (12+)
11.30 Т/С «6 КАДРОВ» (16

ҮНГЭРӨН ЗҮҮН ЖЭЛЭЙ АРШАН ЗҮҮР

2012 он – Российн түүхын жэл

Аркадий БАТОМУНКУЕВАЙ проект

Забайкалиин (Верхнеудинскии) хасаг сэргэй 1-дэхи таңгай буряад хасагууд.

Японецууд августын 26-ны эртэ үглөөгүүр бомбодолгоёо эхилхэдээ, ехэнхидээ Ляндянь нууриние хараадаа абаа. Тус нууринхаа 4 модоной зайды оршодог Тунсингпуда хад үдэрэй туршада байлдаан болоо. Японецууд түрүүн ородуудын түрийн аад, удангүй гэдэргээ сухариха баатай болоо. Үүрэй сайхада, японецууд бүхын хүсээз Тунсингпуда руу шэглүүлээ: тэндэ ородуудай ехэсэрг байрланхай гэж һанаа ха юм.

Японецуудай добтолжо эхилхэдээ, тэдэниие буряад хасагууд обёород, эрэлхэг баатараар дайлалдажа, добтолгыене аяар гурбан часай туршада зогсоожо шадаа. Дайсанай шэнэ хүсэнэй ерхэдэл, үхэр буунуудай таңлгаряагүй буудажа эхилхэдэл, буряад хасагууд сухаяа. Тиихэдэн орд батарейнүүд ехэ буудалга эхилжэ, ябаган сэрг буряад хасагуудтай хүсээз элссүүлэн, һөөргэдэн добтолжо, дайсание холо шэдээ юм.

Энэ байлдаанд ородуудай хоёр офицер алдалан унаа, 80-нийн шархатаа. Тэдэнэй буудалын зэбсэгүүд ехэ һайн хадаа, японецуудай 32 зэбсэгье һалгаагаа...

«New York Times», August 28, 1904

Кэролайн Хамфри Ташир нууринай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Жамсо Бальжинимаевич Ванкеевтэй сүг хамта. 1967 он.

Кэролайн Хамфри – антрополог. Тэрэ СССР, Монгол, Хитад, Энэдхэг гүрэнүүдтэ үни удаан хүдэлнэн юм. Эрдэмтэн со-вет үедэ, нүүлээрхи жэлнүүдтэшье олон ондоо үндэхе янатанай, тэрэ тоодо буряадуудай ажабайдал, бөө мүргэл шэнжэлээ. Тэрээнхээ гадна Непалда худалдаа наймаанай онсо шэнжэнүүдье, Монголдо оршон тойронхи байгаали болон хүн зоной ажануудал, Дотор Монголдо буудлын шажанай түүх болон мүнөөнэй байдал шэнжэлнэн байна. Мүнөө тэрэ Rossi, Монгол, Хитад гүрэнүүдэй зэрэглээ хилэ дээрхэи социополитическэ харилсаа холбоонууд тухай эрдэм шэнжэлгүн ажал ябуулжа байна.

[www.innerasiaresearch.org](http://innerasiaresearch.org)

Жамсо Бальжинимаевич Ванкеев 1914 ондо Урмын Адаг нууринда түрэхэн юм. Ажалайнгаа намтар 1952 ондо колхозой тоосоошиноор эхилээд, удаань сомоной зүблэлэй секретаряар, Гүрэнэй банкын таңгай бухгалтераар, аймагай зүблэлэй гүйсэдкомой социальна хангалгын таңгые даагваар хүдэлэв.

Жамсо Бальжинимаевич Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууеха дайнда хабаадаан, хүндеөр шархатаанайнгаа удаа нюотагаа бусажа, 1944-1945 онуудтаа Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой бухгалтераар, харин 1946 онноо эхилээд, гушан жэлэй туршада түрүүлэгшээр хүдэлэв.

1956 оной март соо Жамсо Бальжинимаевич Социалис Ажалай Герой болоо, СССР-эй Верховно Советэй депутат-даар хоёр дахин нунгагдаан, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат ябаян.

Хүндэтэ уншагшад, хэрбээ хоморой фото-зурагуудтай һаа, тэдэнээ редакцидамнай эльгээжэ, бүгэдэй нонорт дурадхыт гэжэ таанадтга ханданабди. Айл бүхэнэй хадагалаанда иимэ баялиг олдохол байха. Тэдэнээ ерээдүйнгөө үеынхидтэ дамжуулаял.

Манай хаяг: 670000, Улаан-Үдэ хото, Каландаришивили, 23, каб.26; электрон хаяг: unen@mail.ru Тел.: 21-64-36.

Хоёр гэр бүлэ

Баян буряадай һамган. Эрхүүгэй губерни, №2381/15.

Хонгоров (зүүн гархaa) наанайнгаа нүхэртээз. Бусадын – Хонгоровые шагнаха, дуулахаяа ерөнхэн хүршэнэрын.

Тайлганай үедэ. Эрхүүгэй губерни.

БУРХАДАЙ ОРОН – АЛХАНЫН УУЛАНУУД,

Үнгэрхэн зуны июль һарын хорёодоор "Алтаргана" гэхэн уласхондын фестивальда хабаадалсажа, алагдаг һайхан Ага нютагаар ябажа ерхэн байнаб. Тэндэ болонон бүгэд бурядуудай ехэхийндээр тухай олон удаа бэшгэдээ. Тиймэхээ "Алтаргана" тухай дурдангүйгээр, харин Алхана хүрэхэн тухайгаа тобшо тэдигээр хөөрөхжүүлжээ.

Аглаг һайхан Агын дайдаар ябахан аад, бурхадай орон гэгдэдэг Алхана хүрэнгүйгээр бусаха гээш буряд хунуудтэ одоол таарамжагүй ябадал байхаа гэж бидэ, хоринхийд, бултаа ехэхийнхаа ойлгоожаа ябасаа һэмди. Тиймэхээ "Алтаргана" гэхэн фестивалин дүүрэхэд, ямар зүг буряд, хайшаа шэглэхээ тухай арсалдаатаа зугаа дэлгэрээгүй һэн. Сэбэр дардам харгыдаа гарахан уужам һаруул, зөвлөхэн автобуснай Дулдарга тээшээ сэхэ шуумайгаа һэн. Наяад модоной зай яхала түргэн үнгэрээд, нэрлэгдэхэн тосхон хүрэжэ, муушаж харгын эхилээшье хаань, удаарагчийгээр дугшигуулхаар, Алхана һуурин хүрэөд байбади. Тэндэхээ үшвэр арбаад модоной харгы түргэнэөр гатаадаад, одоол Алханын хормойдо автобусчоо буугаа һэмди. Эдээх хоол баринаар, саанаа дээгүүр, отгорой дорогоно элихэнээр харгадажаа байхан мантан шулуутаа орой өөдөр забнааргүй жэжээ-томо шулуунуудтай эгээрийн замаар жудхөө һэмди. Залуушье зоной ябахада, нилэн хүшэрхэн зам байна гэж һанахалаар, яхала нанатайшаг болонон хүгшэд балайшье ехээр ядалдангүйгээр дээшээ, доошоо хажуугаарнай үнгэрэн. Бүхээ бээсынгээ норотор хүлэрхээр, оройдоны одоолшье хүрэбэдди. Тийхээдээ Дэмчок сүмын урдаа байгаа һэмди. Энэ хадаа хабсагай ехэ шулуундаа до соошоо гурба-дүрбэн метр тухай хонхойгоод оронон ужам, үндэр хүмэг хүндий юм. Үнээ, ханаааны үнхан дуналнууд таанлгаряагүй тохиолдоо. Дэмчок (Чакрасамвара) сахиусанай сүмэ энэ гээшээ. Алханын ехэ сабдаг сахиусан мүн. Доошоо бууха замай баана хүнгэн байгаагүй. Хүл дороноо алдуураад мухаринан шулуунууд бидэндэни хүлнээмийн буулгажаа баашахаяа һанахадан, тон яаралгүйгээр бууха ёнотай һэн. Удангүй тэгш газарта хүрэжэ, аршаан булагудай салгидан халижа урдаан түргэн урасхалта горхоной эрьеэд байбади. Энэ горхондо бээс норгохо, зайлхадаа, бээс махбадай тамир тэнхээ аргагүй арюүдхагдан сээрэлгэдэхээ гэхэн үхдхатай юм. Үнхан шүнгажаа, һэгээ оронон зон олон байгаа. Гималайн хадануудай айхбатар үндэр орьёлнуудай нэгэн Кайллас гэжээ нэртэй. Тэрэхадын ехэ сабдаг Дэмчок сахиусан юм. Иигээх хоёр уулануудай хоорондо холбоо татаан хүн гэхэдээ, Шагдар Намнанай гэдэг лама байгаа.

Арбан юнэдэхэй зуун жэлэй тэн багаар Шагдар Намнанай лама Энэдхэг, Тубэд оронуудхаа бусажа, Алханада олон жэлэй туршада бурханай номуудые үншажа, Буддын шажанай номнол дэлгэрүүлэн тараагаад, бурхадай орон юртэмсэ байгуулсан гэх юм.

Алханын оройдо адис сэргээмээ үргэжэ, үргэл бариса табика бусаабди. Эбигээл хайра, буян хэшэг, үлзы хотог бүхын түрэл гаралнуудайнгаа түлөө гүйжа, аюул баршад, эмгэг үвшэн, зобори зоболон арилжаа байхай гээд зальбаран мүргэнхэн байнабди.

НАМНАНАЙ ЛАМА

Агын бурядуудай омогорхол болонон Алхана хүрэжэ, хадаа уулануудай хатуу шулуунууд дээгүүр мүр сараа орхижо, һүр һүлдээс нилэн бадаруулжаа бусаандадаа баясамаар байна. Мантан томо хабсагай шулуутаа эдээ хадаа уулануудые нангин шүтөөнэй газар болгонон Шагдар Намнанай гэдэг лама тухай хэдээ Алханада шулуун бунхан

гэж ябааар Үүдэн сүмэ хүрэжэ ербэбди. Энэ зураган метр үндэртэй шулуун үүдэн доогуур гарахан хүн бүхэнэй бэе махбад бүхын хилэнс нүгэлнэе сууэрөөд, ариг сэбэр боловдог байна. Саашаа богон зам гарад, Загууридын (Бардо) хабсагай хүрэбэдди.

Энэ хадаа 1825 он багаар хуасай обогийн Уридхын Намнанай гэж хүнэйдэ түрэхэн юм. Эхэнь Содномаа гэж нэртэй байнан юм гэдэг. Тэрэхагаа бүхын түрэдэй зондоол адли нүүдэл байдалтай Намнантан хадаа Үрөөнэйн шэлын үбэрөөр, һүр жахалантаа Хаан уулын хаяагаар, Жараанай нуурдай шадар, Онон-хатан эжийн хоймороор ухэр малаа, хони ямаагаа үдхэжэ һүудаг һэн ха. Тэрэхай гурбан хубуутай байнан юм. Эхэхийн – Шагдарай түрэхэн гарахан тухай баана нэгэх һонин аман үгүн зугаа тарааар, мүнөө энэ хүрэжэ ерхэн түүхэтэй юм. Аяар зүүн-урагшаа, Улирэнгэ нютаг руу Намнантанай малаараа зунаажаа байхада, нэгээтэ нарай нялха үхибуу тэбэрийн залуу эхнэр гэртэн оробо ха. Тэрэхээнэр ехэ тулюур, мүү хубсагаатай, дуугархадаашье нэгэх бага ондоошогоор гэрэй эзэдтэ үзэгдээ һэн. Энэ эхэнээрийн ехээхэдээ хайрлажа, садатарнь эдэлүүлбэ, амаруулба ха. Тийгээд үхибуу тэбэрийн гаражаа ошоо хааб даа.

Нэгэхэдэхэй сагай үнгэрхэлэе, Намнантан газаашаа гарахадаа, үхибуунэй орилхые дуулаба. Аяагаар бэдэржэ олоходонь, тэмээн тэргүн сахаригай забнаартаа хабшуулаад орхижорхион үнөөхийн өрхэн һамганай нарай үхибуун байбаа. Гэртээ оруулжа, мансын яадаад хараадань, хубуун байгаа һэн. Гэртээ эзэд баяаад, иигээх хэлэбэ: "Манайда үхибуун өөрөө өрбээ гээшэ. Харин тойроод үхибуун хүрэш зомний мэдээд, гүйраншан эхэнэрэй үхибуутай болоо гэлсээ байхаа. Тиймэхээ эндэхээ энэ бэеэрээ түргэхэн зөөбиди". Иигээх хэлээд, нарай үхибуүгээ абаад, адууна малаа түүгээд ондоо нютаг руу нүүхэн юм гэхээ. Тийгээд тоонто нютаг болохо Боржигонтойго оржо, Хаан уулынгаа хормойдо, Жараанай нуурдай баруун-хойно түбхинээбэ. Түрэл гаралнуудтаяа үхибуүтэй болонон тухайгаа дуулгаад, Сүүгэлэй дасанхаяа найжаа ламын залажа, Шагдар гэж нэрээ үүгүүлээд, милаан хэхэн юм. Һүүлэдэ, хожом болонон хойно эсэгэн нанаа барахынгаа урдаа Шагдартай үнэн сэхьеен дуулган байгаа гэдэг. Ехэхийн – Гималайн орьёл үндэр шулуунуудтаа Шагдар Намнанай лама зохимор нэрэндүүдэе үгэхэн байдаг гээшэ. Тэдээндэ мүнөө сагта бүхын тухайдаймнай улад зон ошожо, һүгэдэн мүргэдэг һайхан заншалтай болонхой.

Аяар холын һасада оршодог Будалын ордон сооноо олон мянган санаартанай уншанан бурханын ном Гималайн хадануудай оройгоор дээгээдээ, зүг бүхэн руу тарахадаа, холын хойто зүгтэй байхан Алханын ууладаа арюухан агаарай долгид дээгүүр хүрэдэг юм...

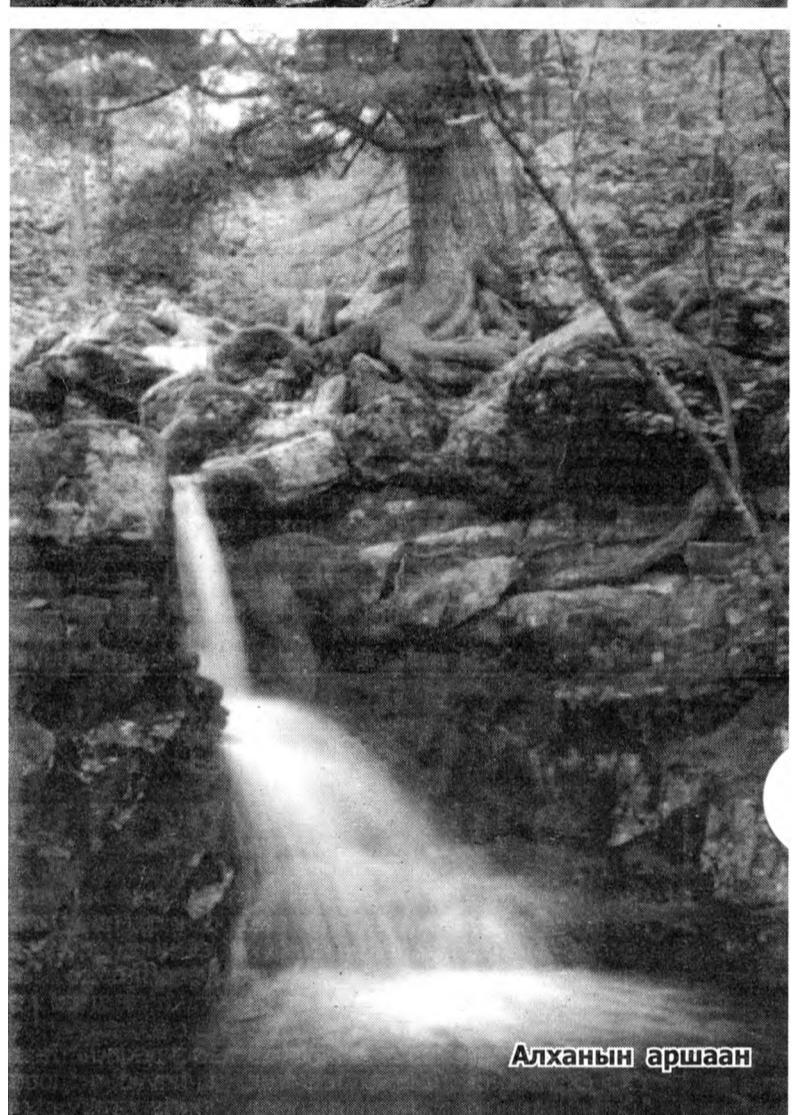
Шагдар Намнанай ламын бүтээхэн үшвэр нэгээ тон шухалаа удаа шанартай үйлэх хэрэг тухай дурдангүйгээр үнгэрхэөр бэшэх юм. Нэгээтэ Хойто Хорёор ябахадаа, энэ ехэ лама нэгэ залуу хубуунтэй уулзаа һэн. Тийгээд тэрэх хубуүгээ дахуулаад, Аяагаар булаа һэн. Тэрэх залуу хубуун лама болохо хүснэгтэй аад, эртэхамгатай болонон байбаа.

Залуу эрэ эмэ хоёр бэе бээдээ жүтөөрхэлдэжэ, ходо хэрүүл болож байдаг һэн. Шагдар лама тэрэх хубуундээ иигээх хэлэбэ:

- Ши түрэлөө төөрижэ, буруу харгыдаа ороод ябанаш. Энэ янзаараа өөдэлхэшни ехэ бэрхэтэй байна. Гэр бүлэ, гэрэгэн, хүүгэд шамдаа огтоо хэрэггүй. Үнэн табисуураараа ши үндэр зэрэгтэй, ехэ лама болохо хүн аад, хайран ехэ бэлигээ юрын бороо юрьеэн соо һолижо, доройтоод ябанаш. Лама болоходоши, һайн харгын харгдана.

Сүүгэлэй дасан ерхэээр, залуу хубуундээ һашил хүртөөгөөд, Агаан гэж нэрээ дээрэн Лубсан гэж нэрэх хайрлаад, Агаан-Лубсан Доржиев болгонон юм. Саашадаа Шагдар Намнанай лама эгээл бэрхэ шабишинаа – Агаан-Лубсан, Арбаалай гэгшдэй дахуулаад, 1870-аад онуудаар Тубэд орон ябагаар зорион байдаг ха юм. Хожомын Агаан-Лубсан Доржиевай ямар ехэ санаартан болонон тухай бултаа нийн мэдэн гээшбэди.

Доржо ДАМБАЕВ.

Алханын аршаан

XVII ЖАРАНАЙ ХАРА УНАН ЛУУ ЖЭЛ

НАМАРАЙ ДУНДА ШАРАГШАН ТАХЯА ҮАРА

Буряад литэ	23	24 д	25 д	26 д хэ	27 хэ	28	29 н
Европын литэ	8	9	10	11	12	13	14
Гараг Нэрэ Үдэр	Дабаа Нара понед.	Мягмар Марс вторник	Нагба Меркури среда	Пурбэ Юпитер четверг	Баасан Солбон пятница	Бимба Сатурн суббота	Нима Наран воскр.
Үнгэ Үдэр	хара Бар	харагшан Туулай	хүхэ Луу	хүхэгээн Могой	улаан Морин	улаагшан Хонин	шара Бишэн
Мэнгэ	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара	4 ногоон	3 хүхэ	2 хара
Үуудал	тумэр	огторгой	унан	уула	модон	хии	гал

Гарагай 2-то намарай дунда шарагшан Тахяа үарын октябриин 8 (хуушанай 23).

Хара Бар, 8 сагаан мэнгийн, түмэртэй үуудалтай үдэр.

Бурханда зальбарал үйлэдэхэ, сан табиулах, хангаль тахиулах, ханхуяанда үзгэлж үгэхэ, лусууд ба тэнгэри тахиха, дасан хийд бодхого, хэшэг даллага абааха, сан табиха, бурхан шүтээн, орон гэрээ арамнайлха, эм найруулха, гэр байшан бариха, замдаа мур гаргаха, тоосоо хэхэ, үзэл үзэхэ, сэргэ хүдэлгэхэ, хубсанаа эсхэхэ, бэри буулгаха, модо отолхо, тангариг үгэхэдэй хайн. Хүүгээдэй хулдэ оруулха, газаашан ябуулха, худаг малтаха, мал худалдаха, эм найруулха, түрэл садан бололсох, шэнэ дэгэл үмдэхэ, эд, юумэ үгэхэ, шарил шатаахада мүү.

Хүнэй үнэ аbabal, эд бараан, эдээ хоол, ундан оддохо.

Гарагай 3-да октябриин 9 (хуушанай 24).

Харагшан Туулай, 7 улаан мэнгийн, огторгойдо үуудалтай үдэр. Дашиниматай (амгалан байдалай, зол жаргалай) үдэр.

Бурханда зальбарха, огторгойн үүдэ сахиха, гүрэм занал хүүлэхэ, ехэ хүнтэй үулзаха, буйнай үйлэ бүтээхэ, замдаа гараха, андаа нухэр болох, ном заалгаха, шэнэ ноёни табиха, захирхы тушаалай ажал хэхэ, дайсаний дараха үйлэнүүдтэй хайн. Байшан гэр эхилэн бариха, түрэл садан болох, газар хахалха, нубаг малтаха, хурим хэхэ, сэргэ хүдэлгэхэ, нүүдэл хэхэ, арамнай хэхэ, үвшэн эмнэжэ эхилхэ, дасан дуганай үүри табиха, гэр бүрихэ, худалдаа хэхэ, нохой абааха, улай гаргаха, хүншүү хөрбөн гутуулхада харша.

Хүнэй үнэ аbabal haas, убшэн, хамшаг хүрэхэ.

Гарагай 4-дэй октябряиин 10 (хуушанай 25).

Хүхэ Луу, 6 сагаан мэнгийн, унанда үуудалтай үдэр. Дашиниматай үдэр.

Бурханда зальбарха, бурхан, лусууд тахиха, хэшэг даллага абуулха, дасан дуганай тахил заана, бэшэг зурхай зураха, дуган шүтээн бодхого, ураг садан болох, худалдаа хэхэ, өөрьн амидаралда туhatай ажал хэхэ, ехэ хүндэ бараалхаха, эм найруулха, тоосоо хэхэ, үзэл үзэхэ, замдаа гараха, харюулга хэхэ, түмэрээр урлаха, угаал хэхэдэй хайн. Хатуу үйлэ ажал хэхэ, лама болох, ном соносох, юумэ газаашан үгэхэ, хүрэнгэ эхээхэ, онгос, налаа, модон тээрмэ урлаха, хүүргэ бариха, хүн, мал ханаха, төөнхэх, газар малтаха, ехэ гол таталха, заганаа бариха, дайсаний номгодхогоходо сээртэй.

Хүнэй үнэ аbabal, нюдэнэй хараа муудаха.

Гарагай 5-да октябриин 11 (хуушанай 26).

Хүхэгшэн Могой, 5 шара мэнгийн,

уулада үуудалтай үдэр. Дашиниматай үдэр, хутагтын хурса үдэр.

Бурхан тахиха, дасан хийд һэргээхэ, арамнайлха, лама болох, номын үүдэндэ орохо, Очирпүрэвийн харюулга хэхэ, бэшэг зурхай зураха, санаар олгох, эрдэмдэ нураха, ном соносох, номлох, хэблэхэ, замдаа ябаха, номын хурал байгуулха, эм найруулха, модо тариха, бэри буулгаха, түрэхэ, нүүдэл хэхэ, сэргэ хүдэлгэхэ, зээлээр абаахада хайн. Ехэ хэрэг үүдэхэх, ном унишаха, худалдаа хэхэ, модо отолхо, эм найруулха, зарга барихада тохиromжогүй.

Хүнэй үнэ аbabal haas, зол жаргал оршохо.

Гарагай 6-да октябриин 12 (хуушанай 27).

Улаан Морин, 4 ногоон мэнгийн, модондо үуудалтай үдэр. Хутагтын хурса үдэр.

Бурханда зальбарха, бурхан, тэнгэри, 8 лусууд тахиха, тахилдаа үгэльгэ үгэхэ, лама болох, эм найруулха, ханаха, замдаа гараха, хүрэнгэ табиха, ехэ хүндэ тангариг үгэхэ, эрдэмдэ нураха, шэнэ хубсанаа үмдэхэ, бэри буулгахада хайн. Нүүдэл хэхэ, нэхэхэ, байра бууса түбхинүүлхэ. Мори худалдаха, андаа бололсох, модо отолхо, тангариг табихые тэбшэгты.

Хүнэй үнэ аbabal, амгалан байдалда хайн.

Гарагай 7-до октябриин 13 (хуушанай 28).

Улаагшан Хонин, 3 хүхэ мэнгийн, хийд үуудалтай үдэр.

Бурханда зальбарха, лусууд тахиха, "Чавдор", "Үнан балин", "Лудор", "Лусын балин" үргэхэ, тарниуншаха, харюулгахэхэ, хонинно ашаг шэмэ абааха, мал газаашан үгэхэ, ажалшанье абааха, хурим найр хэхэ, наанай буян бүтээхэ, эд, мал абааха, худаг малтаха, модо үүлгахада хайн. Бэри буулгажа, хүрэг оруулжа болохогүй; хүн, мал ханаха, төөнхэх, эм найруулха, сэргэ хүдэлгэхэ, тээрмэ бодхого, шууяа гаргаха, газар үндэхэх, харюулга хэхэ, модо отолхо, нубаг татахада бүтээмжэгүй.

Хүнэй үнэ аbabal haas, арсалдаа хэрүүл, тэмсэл болох.

Гарагай 1-дэй октябряиин 14 (хуушанай 29).

Шара Бишэн, 2 хара мэнгийн, галда үуудалтай үдэр. "Няммышиин" үдэр.

Бурханда зальбарха, лама болох, сээрлиг байгуулха, шэмэг зүүхэ, бүжэг наадаа табиха, түг дарсаг хийдэхэх, модо үүлгаха, бэри буулгаха, эм найруулха, эрдэм номдо нурагаха, адууяа мал нурагаха, түмэрээр урлаха, буянаай үйлэ бүтээхэ, шэмэг зүүдхэл зүүхэдэй хайн. Шэнэ гэр бариха, хүн, мал хамнаха, ханаха, төөнхэх, шэнэ дэгэл эсхэхэ, худалдаа хэхэ, аралжаа наймаа хэхье сээрлэгты.

Хүнэй үнэ аbabal, үнэнэн зайлажа төөрихэ.

Эгэтын дасанда тува хүргэхэ тухай ХАНДАЛГА

Сентябриин 19-дэй Эгэтын дасанда гал түймэр болонон байна. Бултанай мэдэхээр эндэ Зандан Жуу бурхан тахигдажа байдаг. Шэрээтэ ламын гэр, гараж, дасанай столово, зайн гал дамжуулдаг бахананууд, автомобильнүүд галда шатаа. Уридшалан багсаананай ёхор талаа эхилнэн галай аюул дасанай дэбисхэр хүрэтэр соробхилоо. Түймэрэй ушаруулнан гарза хохидол элирүүлэгдэж байнхай.

Сентябрин 21-дэй "Яруунын аймаг" муниципальная байгуулын захираган Нарнаты тосхоний ажануугшадые, аймагий эмхи зургаануудай болон предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдые урижа, суглаа үнгэрэгхэн байна. Суглаанд хабаадагшад түймэрэй ушаруулнан хохидол усадхалгада түнхлабди гэжэ мэдүүлээ. Энээндээ гадна аймагий эжануугшадта, эмхи зургаануудай болон предприятинуудай колективуудтэ, тийхэдэй Буряад Республикин бүхий ажануугшадта Эгэтын дасанда материальна туналамжа үзүүлж гэжэ хандаан шиндхэбэри эндэ абтаяа.

Хүн зоной хандиб оруулнан мүнгэ зөөреэр галай аюулнаа хохидогшодто тува хүргэгдэхэ, Эгэтын дасанай ажануудалай гэрнүүдье һэргээн бодхохын тулээд хэрэгсэнүүд худалдан абтаяа байна.

Мүнөө үедэ "Яруунын аймаг" гэнэн муниципальная байгуулын захираганай дэргэдэй Эгэтын дасанай барилгануудые һэргээлгээдээ зөөрийн суглуулха залан хүтэлбэрилгын штаб байгуулагданхай. 8 (30135) 21-4-45 гэнэн утанаар угловенэй 8 саг 30 минутаа 17 саг хүрэтэр хонходоходо болох, угы гэблэ, иймэ хаягаар хандагты: Буряад Республика, Яруунын аймаг, Нарнаты тосхон, Первомайска улсын 113-дахи гэр, каб. 209, штабай начальник – Петр Георгиевич Леонов.

Хандиб оруулха гэблэ, Эгэтын дасанай реквизидууд: р/с 40703810759080000004 Буряатский РФ ОАО "Россельхозбанк", г. Улан-Удэ БИК 048142727, ИНН 7725114488, КПП 032643001 к/с 30101810400000000727 ОГРН 1027700343890

НҮХЭРЭЙНГӨӨ

ДУРАСХААЛДА

Бидэнэй дүтүн нүхэр Жаргалова Ханда Раднажаповна удаан саг соо хүндөөр үвшэлнэндээ үүллээр 74 наанайнгаа намтары зүй ёхор түүхэдэй, наанайнгаа тэдхэмжээд гарагадаа, "Ажалай ветеран" медаль, гурэн түрын Хүндэлэлэй грамотануудхаа гадна, үнэтэ шагналнууд алдар габьяята нүхэрэймийн абыяас түгэлдэр ажалыгээршэнэ гээш.

Ханда Раднажаповна Хяагтын аймагай Тамирай-Адаг хэмээх тосхондо 1939 ондо түрэхэн түүхтэй. Дунда нургуулияа Хүдэрэ-Сомондо дүүргээд, Улаан-Үдийн Ербановай нэрэмжээд хүдээ ажалхын техникимда орзох нураа.

Тэрээ сагхаа эхилээд, Данзан (Дмитрий) Гончикович наанайнгаа нүхэртээ хамтаа Буряадайнгаа аймагуудаар ябажа, мэргэжэлэйнгээ ажал амжалтатайгаар хэхэ, үри хүүгэдээ үндылгэжэ, ё хотойл эбтэй эстэй, илдам налархай эхэнэр хүнэй энэрхы шанарые харуулжа байдаг юм һэн.

Манай нийза Ханда Раднажаповна зүрхэ сэдьхэлэйнгээ, үнэн сэхэ бодоловнгоо алишье талаар тэгшэ, онсо бэлиг шадабарийнгаа хандаан шийдвэрээдэй хийжээ.

Дура хайраа хубалсажа ябажан ханы нүхэр Данзантаяа эбтэй эзэтийэн ажануужка, зургаан үхижуудые ажабайдалай үргэн харгыдаа гаргаа. Ашатай, гушатай үнэр баян үхижуудээрээ жаргалтай ябажан манай нүхэр Ханда Раднажаповнагай гэрэлтэ дурсахаалынь бидэнэй дунда хэтэ мүнхэдээ үлэхэ.

Бүлэг нүхэрдэй зүгнээс Бадмажаб УЛЬЗУТУЕВ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ
ИЗДАТЕЛЬСТВА:
670000,
г. Улан-Удэ,
ул. Каландаришивили, 23.
ГУП «Издательский дом
«Буряад унэн».

Газета набрана и сверстана в компьютерном центре
Издательского дома «Буряад унэн».
Отпечатано с готовых диапозитивов в ОАО
«Республиканская типография».
Адрес типографии: 670000, г. Улан-Удэ, ул. Борсоева, 13.
Подписана в печать 3.10.2012 в 16.00 - по графику;
3.10.2012 г. в 16.00 фактически.
Объем 4 п.л. Заказ №1380. Тираж - 4000 экз.
Общий тираж изданий ИД «Буряад унэн» - 8 700 экз.
Цена свободная.

